

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЗОХИЦУУЛАЛТ, ХЭМНЭЛТИЙН ТАЛААР ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭ

Эрчим хүчний зохицуулах хороо, Зохицуулагч П.Товуудорж

Инновац, сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний үр ашгийн олон улсын үзэсгэлэн, хуралд зориулав.

АГУУЛГА

- 1 | Эрчим хүчний зохицуулах хорооны чиг үүрэг
- 2 | Эрчим хүчний хангамжийн талаар
- 3 | Цахилгаан, дулааны тарифын тухай
- 4 | Сэргээгдэх эрчим хүчний талаар
- 5 | Эрчим хүч хэмнэлт, үр ашгийг дээшлүүлэх арга хэмжээ

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ҮНДСЭН ЧИГ ҮҮРЭГ

1

Тусгай зөвшөөрөл

Эрчим хүчний үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, өөрчлөх, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох;
Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, хэрэгжилтийг хянах;

2

Үнэ тариф

Тариф тогтоох аргачлал боловсруулах, индексжүүлэх;
тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн болон хэрэглэгчийн тарифыг хянаж батлах; түлшний үнийн тооцоог хянах;

3

Хэрэглэгчийн эрх ашиг

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, хэрэглэгчийн эрх ашгийг тэнцвэртэй хамгаалах;

4

Эрчим хүч хэмнэлт

Эрчим хүч хэмнэлтийн талаарх төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;

5

Зохицуулах зөвлөл

Аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөлүүдийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах;

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН БОЛОН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ЭЗЭМШИГЧДИЙН ТОО

№	Тусгай зөвшөөрлийн төрөл	2001 он		2006 он		2011 он		2016 он		2020 он		2021 он		2022 он		2023 он	
		ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо	ТЗ-ийн тоо	ТЗЭ-ийн тоо
1	Уламжлалт эх үүсгүүр	7	7	7	7	7	7	8	8	11	9	11	9	11	9	11	9
	Сэргээгдэх эх үүсгүүр					6	6	5	5	13	13	13	13	15	13	15	13
	Дүн	7	7	7	7	13	13	13	13	24	22	24	22	26	22	26	22
2	Дулаан үйлдвэрлэх	8	1	10	3	10	3	22	14	27	20	28	21	28	21	28	21
3	Цахилгаан дамжуулах	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2
4	Цахилгаан түгээх, хангах	25	9	34	13	39	16	54	20	62	25	64	26	65	26	61	25
5	Цахилгаанаар зохицуулалтгүй хангах															1	
6	Дулаан түгээх, хангах	16	3	65	25	77	29	65	14	191	73	193	73	195	73	183	67
7	Диспетчерийн зохицуулалт	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	Цахилгаан импортлох, экспортлох	3	0	11	6	16	8	13	3	9	1	9	1	9	1	9	1
9	Уламжлалт эх үүсгүүр			3	2	7	5	22	18	18	15	16	13	19	16	18	16
	Сэргээгдэх эх үүсгүүр			1	1	6	6	23	23	31	30	24	22	26	24	22	20
	Шугам сүлжээ, дэд станц					1		2	0	4		3		3		3	
	Дулааны станц					1		8	5	3	3	2	2	3	2	3	2
	Дүн			4	3	15	11	55	46	56	48	45	37	51	42	46	38
	Дүн	62	23	134	60	173	83	226	113	373	192	367	183	378	188	358	177

СЭХ-ний барилга байгууламж барих 4, дулаан түгээх, хангах 6, цахилгаан түгээх, хангах 1 ТЗЭ-ийн тусгай зөвшөөрлийг тус тус хүчингүй болгосон.

Эрчим хүчний барилга байгууламж барих тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч:

Уламжлалт эх үүсгүүр—16, сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсгүүр—20, шугам сүлжээ, дэд станц барих-3, дулааны станц барих – 2, нийт 38 ТЗЭ байна.

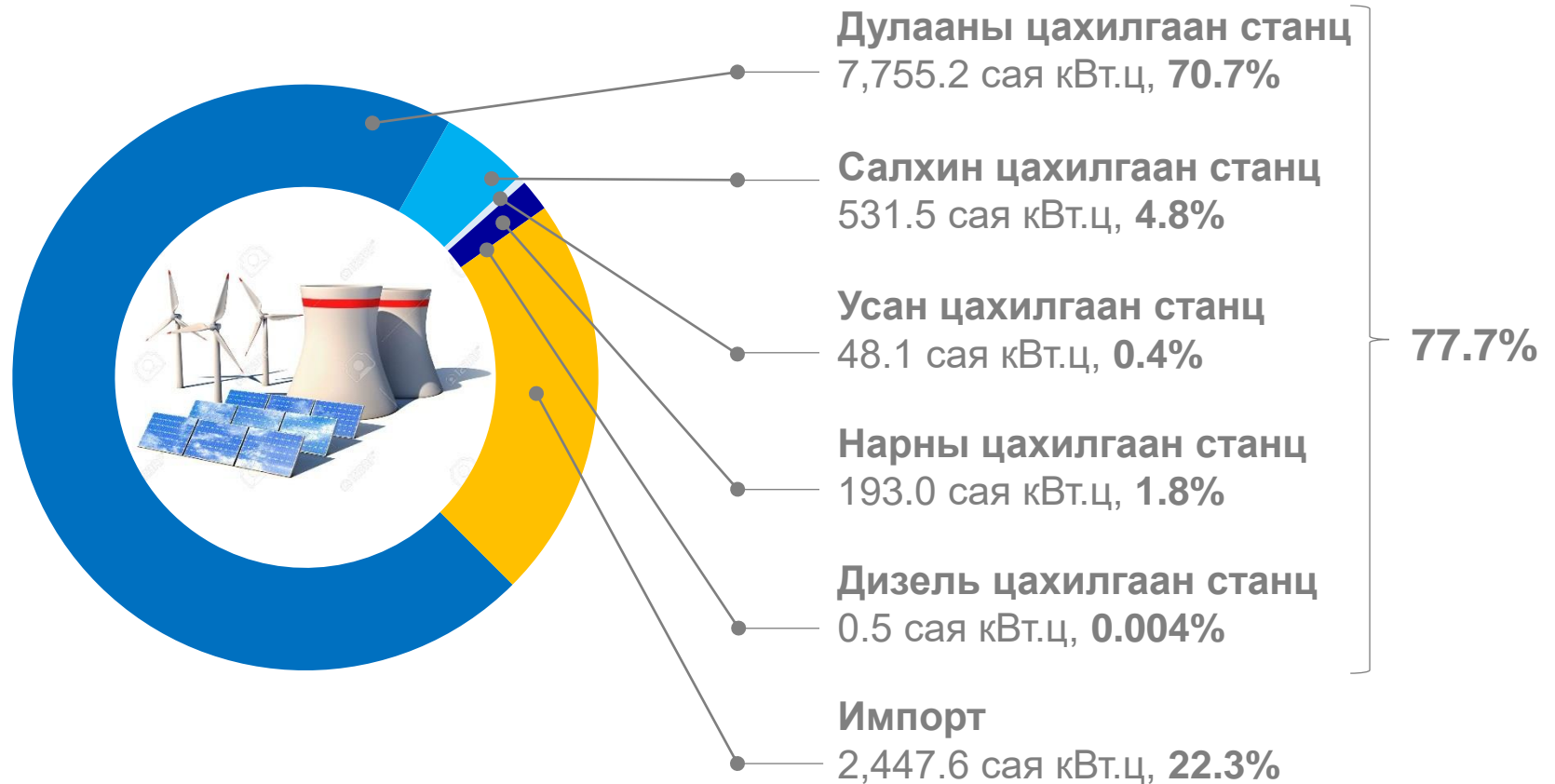

2 | Эрчим хүчний хангамжийн талаар

ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ НИЙТ ХЭРЭГЛЭЭ БОЛОН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ СУУРИЛАГДСАН ХҮЧИН ЧАДАЛ (2003 он)

Нийт хэрэглээ
10,975.9 сая кВт.ц
Өмнөх оноос 6.1 хувиар өссөн.

ЦЭХ-ний суурилагдсан хүчин чадал 1,574.4 МВт

ДЦС:	1,269.0 МВт,	80.6%
СЭХ:	296.8 МВт,	18.9%
Дизель ЦС:	8.6 МВт,	0.6%

ДЭХ-ний суурилагдсан хүчин чадал 6,275.9 МВт

Төвийн бүс:	3,971.0 МВт,	63.3%
Орон нутаг:	1,275.9 МВт,	20.3%
Аймаг, нийслэл 33:	1,029.0 МВт,	16.4%

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ НҮҮРСНИЙ ХЭРЭГЛЭЭ

№	ДЦС-ууд	Нүүрсний хэрэглээ, мян.тн			
		2021 он	2022 он	2023 он	Эзлэх хувь
1	ДЦС-2 ТӨХК	241.0	259.5	266.8	2.9%
2	ДЦС-3 ТӨХК	1,412.5	1,435.8	1,495.7	16.2%
3	ДЦС-4 ТӨХК	3,863.0	3,996.9	4,207.9	45.7%
4	ДДЦС ТӨХК	435.6	533.2	575.3	6.2%
5	ЭДЦС ТӨХК	361.0	560.6	566.4	6.2%
6	ЭҮДЦС ТӨХК	390.9	459.4	474.9	5.2%
7	АДС ТӨХК	251.7	315.4	386.1	4.2%
8	ДБЭХС ТӨХК	569.8	561.4	581.7	6.3%
9	ДзДЦС ТӨХК	52.6	36.4	44.5	0.5%
10	БНДС ТӨХК	64.1	73.8	72.2	0.8%
11	НДС ТӨХК	39.1	39.9	39.7	0.4%
12	ОНТЗЭ-чид*	418.9	451.2	496.6	5.4%
Нийт		8,100.1	8,723.6	9,207.8	100.0%

→ Цахилгаан, дулааны эх үүсвэрүүд **9.2** сая тонн нүүрс хэрэглэсэн байна.

→ Уурхайнуудын нүүрс борлуулалт:

- Багануур ХК **50.0** хувь
- Шивээ-Овоо ХК **26.9** хувь
- Шарынгол ХК **18.4** хувь
- Адуунчулуун ХК **2.9** хувь
- Бусад уурхай **1.7** хувь

→ ДЦС-уудын мазут зарцуулалт өмнөх оноос **1.6** тн-оор буурц **2,431.0** тн болсон.

ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ

сая кВт.ц

№	ТЗЭ	ЦЭХ үйлдвэрлэл				Өөрчлөлт	
		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он	Биет	Хувь
1	ДЦС-2 ТӨХК	155.2	153.8	155.7	152.4	(3.3)	-2.1%
2	ДЦС-3 ТӨХК	1,050.1	1,109.2	1,085.8	1,132.3	46.5	4.3%
3	ДЦС-4 ТӨХК	4,110.3	4,538.7	4,637.6	4,871.4	233.8	5.0%
4	ДДЦС ТӨХК	346.8	332.2	405.6	427.3	21.7	5.4%
5	ЭДЦС ТӨХК	158.2	271.0	427.1	440.0	12.9	3.0%
6	М Си Эс интернэйшнл ХХК - УХДЦС	104.7	100.0	111.1	121.0	9.9	8.9%
7	Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ-ын ДЦС	302.0	335.6	352.5	348.0	(4.4)	-1.3%
8	ДЗДЦС ТӨХК	32.4	23.3	10.5	13.8	3.3	31.8%
9	Клин Энержи ХХК - СЦС	139.0	176.3	153.9	160.2	6.3	4.1%
10	Клин энержи Ази ХХК - СЦС	154.7	190.0	176.6	183.5	6.9	3.9%
13	Сайншанд салхин парк ХХК - СЦС	163.6	196.7	178.0	187.8	9.8	5.5%
11	Соларповер Инт-шнл ХХК - НЦС	15.9	15.8	16.9	16.5	(0.4)	-2.5%
12	Эвридэй ферм ХХК - НЦС	15.8	19.1	19.8	18.4	(1.4)	-7.0%
14	Нарантээг ХХК - НЦС	25.2	24.6	25.1	25.2	0.1	0.2%
15	И Эс Би Солар Энержи ХХК - НЦС	17.2	19.4	19.8	20.1	0.3	1.5%
16	Тэнүүн гэрэл констракшн ХХК - НЦС	24.4	28.1	29.6	28.1	(1.5)	-5.0%
17	Дезерт СПВ ХХК - НЦС	10.2	49.7	50.7	51.3	0.6	1.1%
Төвийн бүс		6,825.5	7,583.5	7,856.3	8,197.4	341.1	4.3%
1	АУЭХС ТӨХК	30.7	26.1	32.1	29.5	(2.6)	-8.2%
2	ББЭХС ТӨХК	55.5	58.4	47.5	52.5	5.0	10.6%
3	ДБЭХС ТӨХК	234.0	245.6	242.7	248.9	6.2	2.5%
Бусад бүс		320.2	330.1	322.3	330.9	8.5	2.6%

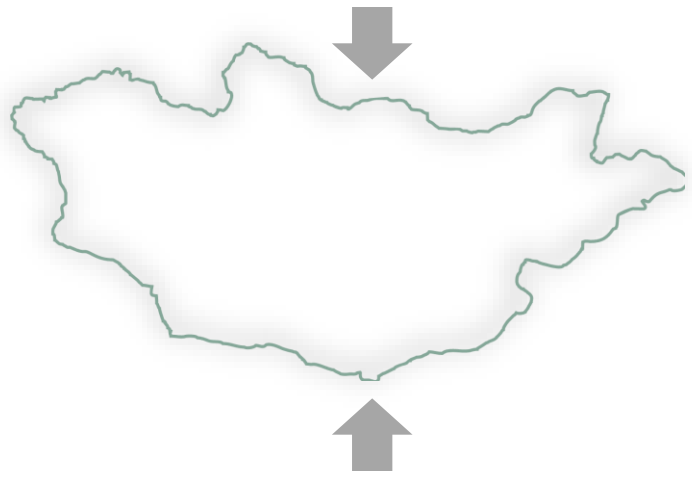
ЦЭХ үйлдвэрлэл				Өөрчлөлт	
2020 он	2021 он	2022 он	2023 он	Биет	Хувь
7,145.7	7,913.6	8,178.6	8,528.3	349.7	4.3%

ИМПОРТООР ХУДАЛДАЖ АВСАН ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧ

ОХУ-аас худалдаж авсан ЦЭХ сая кВт.ц

Үзүүлэлт	ТБНС	ББЭХС	Бусад	Нийт	
2021 он	333.7	153.1	0.1	486.9	
2022 он	510.5	183.8	0.1	694.3	
2023 он	732.7	205.2	0.1	938.0	
Өөрч.	Биет	222.2	21.4	0.0	243.7
/өм.оноос/	Хувь	43.5%	11.7%	51.5%	35.1%

БНХАУ-аас худалдаж авсан ЦЭХ сая кВт.ц

Үзүүлэлт	Оюу-толгой	ББЭХС	Бусад	Нийт	
2021 он	1,339.5	9.2	26.3	1,375.0	
2022 он	1,427.5	10.0	29.6	1,467.2	
2023 он	1,436.9	10.2	62.6	1,509.7	
Өөрч.	Биет	9.4	0.2	33.0	42.5
/өм.оноос/	Хувь	0.7%	1.5%	111.3%	2.9%

38
хувь

Төлбөр: 214
тэрбум төг

Үзүүлэлт	Нийт	
2021 он	1,861.9	
2022 он	2,161.5	
2023 он	2,447.6	
Өөрчлөлт	Биет	286.1
	Хувь	13.2%

Нийт
төлбөр: 678
тэрбум төг

62
хувь

Төлбөр: 464
тэрбум төг

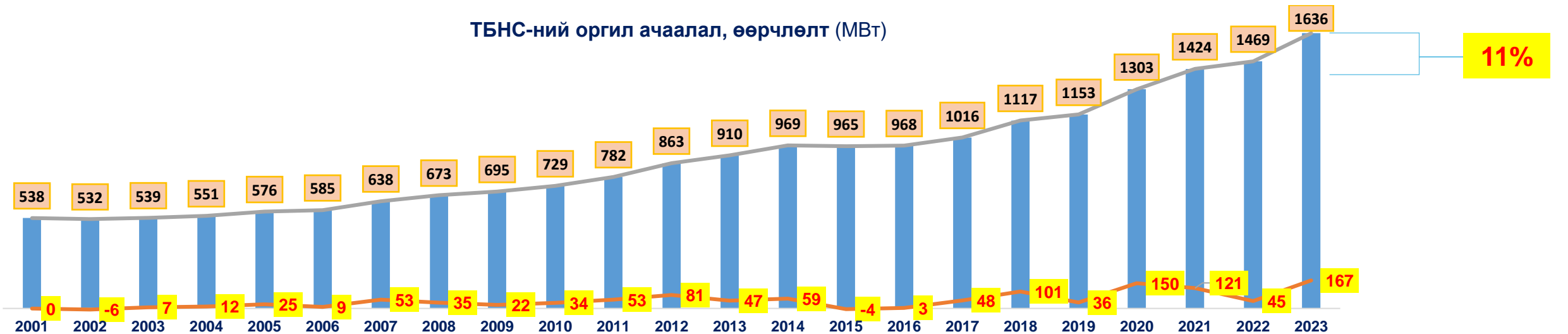

ТӨВИЙН БҮСИЙН НЭГДСЭН СҮЛЖЭЭНИЙ ЦАХИЛГААНЫ ИМПОРТ, ЭКСПОРТ, ОРГИЛ АЧААЛАЛ

ТБНС-ний цахилгааны импорт, экспорт

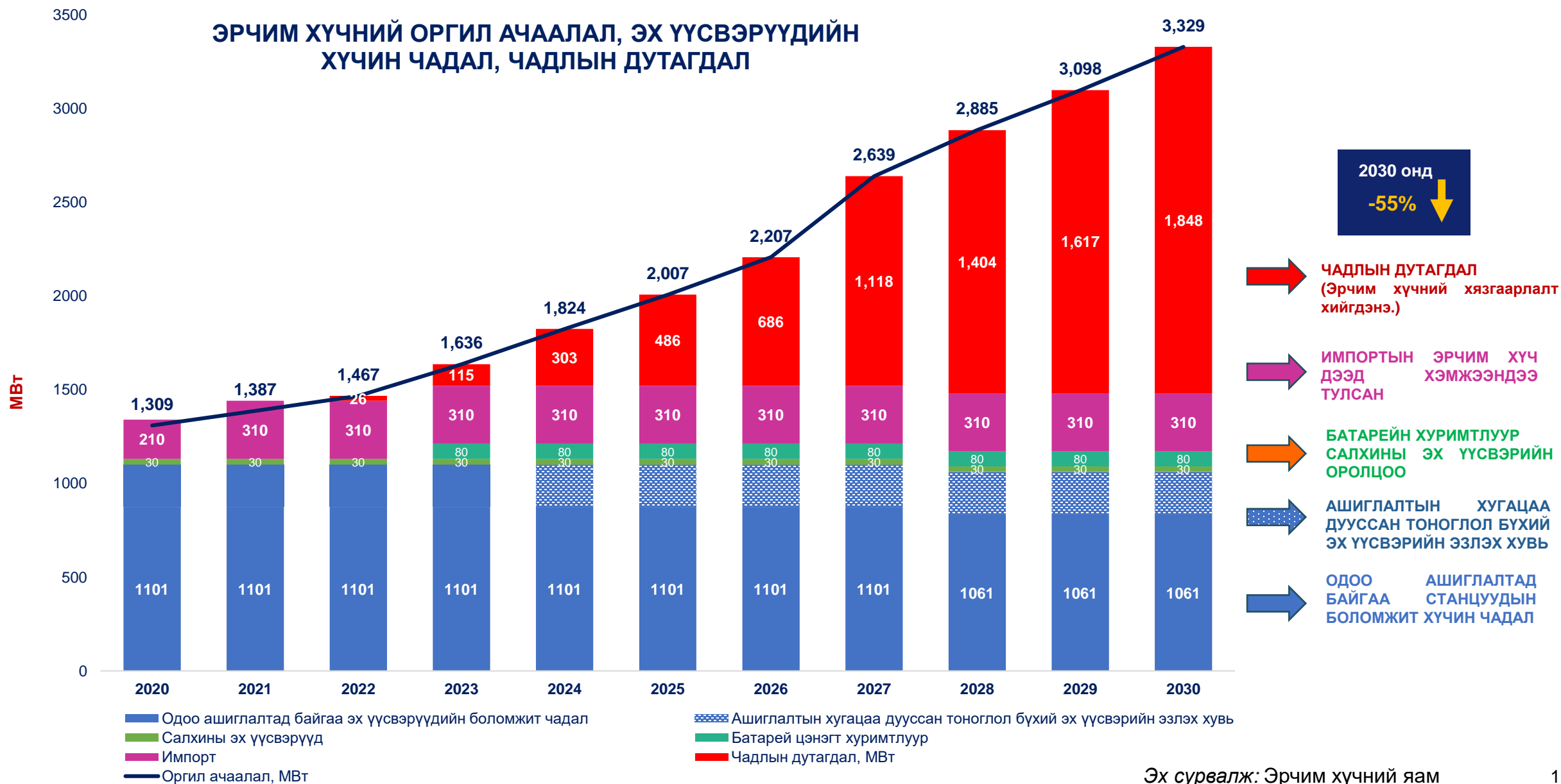

ТБНС-ний оргил ачаалал, өөрчлөлт (МВт)

ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ОРГИЛ АЧААЛАЛ, ИМПОРТЫН БОЛОН ДОТООДЫН ЭХ ҮҮСВЭРҮҮДИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ

ДУЛААНЫ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

№	ТЗЭ	ДЭХ үйлдвэрлэл (мян.Гкал)				Өөрчлөлт	
		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он	Биет	Хувь
1	ДЦС-2 ТӨХК	245.0	246.9	251.1	276.2	25.1	10.0%
2	ДЦС-3 ТӨХК	2,406.2	2,503.5	2,642.1	2,564.6	(77.5)	-2.9%
3	ДЦС-4 ТӨХК	4,029.5	4,172.1	4,551.4	4,636.9	85.5	1.9%
4	ДДЦС ТӨХК	582.7	592.7	621.3	668.9	47.6	7.7%
5	ЭДЦС ТӨХК	620.3	657.8	692.7	696.6	3.9	0.6%
6	Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ-ын ДЦС	454.4	464.6	464.3	475.4	11.1	2.4%
7	АДС ТӨХК	761.9	739.5	841.8	1,037.0	195.2	23.2%
Томоохон төвлөрсөн хотууд		9,100.1	9,377.0	10,064.7	10,355.6	290.9	2.9%
1	ДБЭХС ТӨХК	348.8	359.3	362.5	366.0	3.5	1.0%
2	ДзДЦС ТӨХК	69.4	77.7	75.0	80.5	5.6	7.4%
3	БНДС ТӨХК	164.4	164.1	174.1	178.5	4.4	2.5%
4	НДС ТӨХК	94.9	97.4	100.3	97.8	(2.5)	-2.5%
5	Бусад аймаг	927.5	1,016.6	1,152.8	1,130.0	(22.8)	-2.0%
6	АНЗЗ	3,184.8	3,951.8	4,391.8	4,593.9	202.1	4.6%
Бусад бүс		4,789.8	5,667.0	6,256.5	6,446.7	190.2	3.0%

ДЭХ үйлдвэрлэл (мян.Гкал)				Өөрчлөлт	
2020 он	2021 он	2022 он	2023 он	Биет	Хувь
13,889.9	15,044.0	16,321.2	16,802.3	481.2	2.9%

Тайлбар:

Бусад аймаг гэдэгт Эрчим хүчний зохицуулах хорооноос тусгай зөвшөөрөлтэй дулаан үйлдвэрлэх, түгээх, хангах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид болон аймгийн төв, төвлөрсөн сум суурин газарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа дулааны станц хамрагдана.

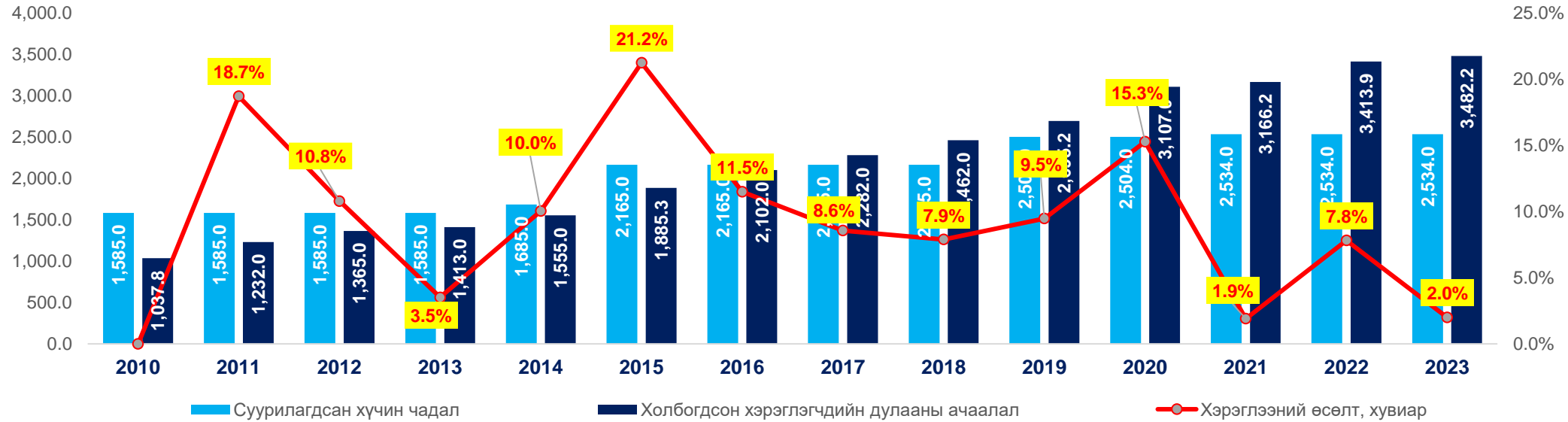
АНЗЗ гэдэгт Эрчим хүчний тухай хуулийн дагуу аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөлөөс дулаан үйлдвэрлэх, түгээх, хангах тусгай зөвшөөрөлтэй хэсэгчилсэн халаалтын зуухнууд хамрагдана.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ДУЛААНЫ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ОРГИЛ АЧААЛАЛ, Гкал/цаг

Улаанбаатар хотын суурилагдсан хүчин чадал болон оргил ачааллын судалгаа, Гкал/ц

Улаанбаатар хотын оргил ачааллын таац, Гкал/ц

Оргил ачааллын өсөлт:

- Бага өсөлт - 2.0%
- Дундаж өсөлт - 7.0%
- Өндөр өсөлт - 12.0%
- Одоогийн суурилагдсан хүчин чадал

УБ хотын дулааны эрчим хүчний оргил ачааллын таацыг тооцохдоо бага өсөлтөөр 2 хувь, дундаж өсөлтөөр 7 хувь, өндөр өсөлтөөр 12 хувь гэж тус тус авч үзсэн.

3 | Цахилгаан, дулааны тарифын тухай

ЦАХИЛГААН, ДУЛААНЫ ҮНЭ ТАРИФТ ОРСОН ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД

Тарифт өөрчлөлт оруулсан хувь хэмжээ

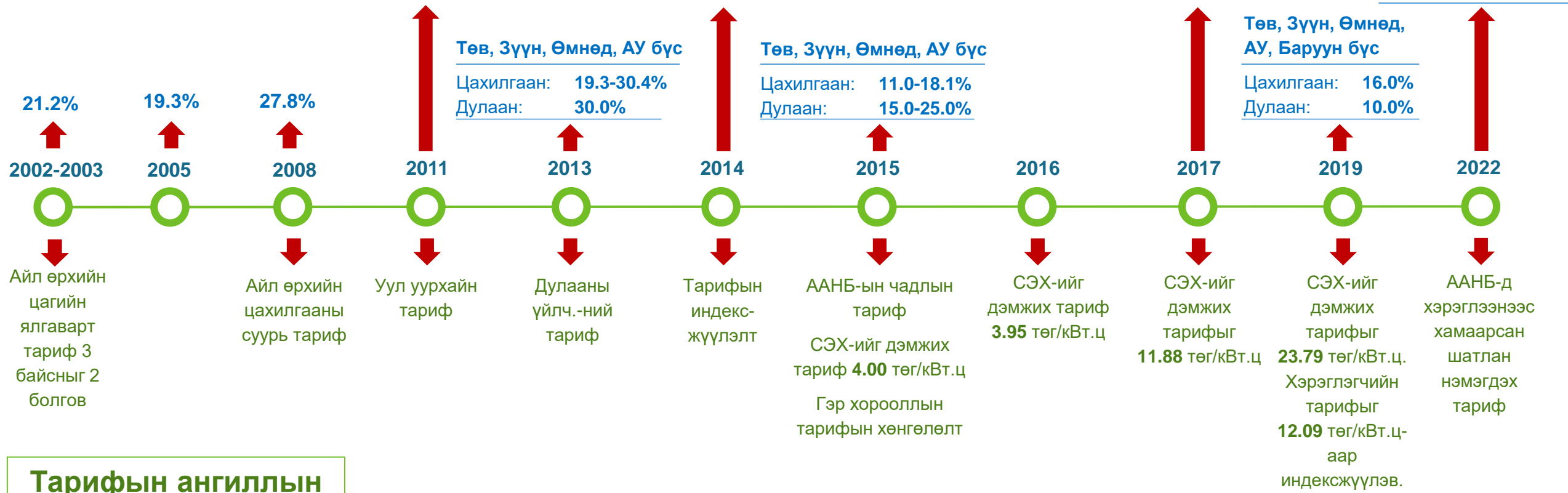
Төв, Зүүн бүс
 Цахилгаан: 9.5-12.5%
 Дулаан: 12.2%

Төв, Зүүн, Өмнөд, АУ бүс
 Цахилгаан: 16.1-21.3%
 Дулаан: 15.2-17.2%

Баруун бүс
 Цахилгаан: 38.0-68.4%

Төв, Өмнөд бүс
 Цахилгаан: 5.5%

Төв, Зүүн, Өмнөд, АУ, Баруун бүс
 Цахилгаан: 14-38.0%
 Дулаан: 28.0%

Тарифын ангиллын өөрчлөлт

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН ТОО

Цахилгаан

Баруун бүс

ААНБ: 5,711
Айл өрх: 46,881
Нийт: 52,592

Алтай-Улиастайн бүс

ААНБ: 4,353
Айл өрх: 23,026
Нийт: 27,379

Төвийн бүс

ААНБ: 67,398
Айл өрх: 666,349
Нийт: 733,747

Зүүн бүс

ААНБ: 3,136
Айл өрх: 31,283
Нийт: 34,419

Дулаан

2022 он:
ААНБ: 32,729
Айл өрх: 380,630
Нийт: 448,396

2023 он:
ААНБ: 34,535
Айл өрх: 413,861
Нийт: 448,396

Өөрчлөлт:
ААНБ: 1,806
Айл өрх: 33,231
Нийт: 35,037

2022 он:

2023 он:

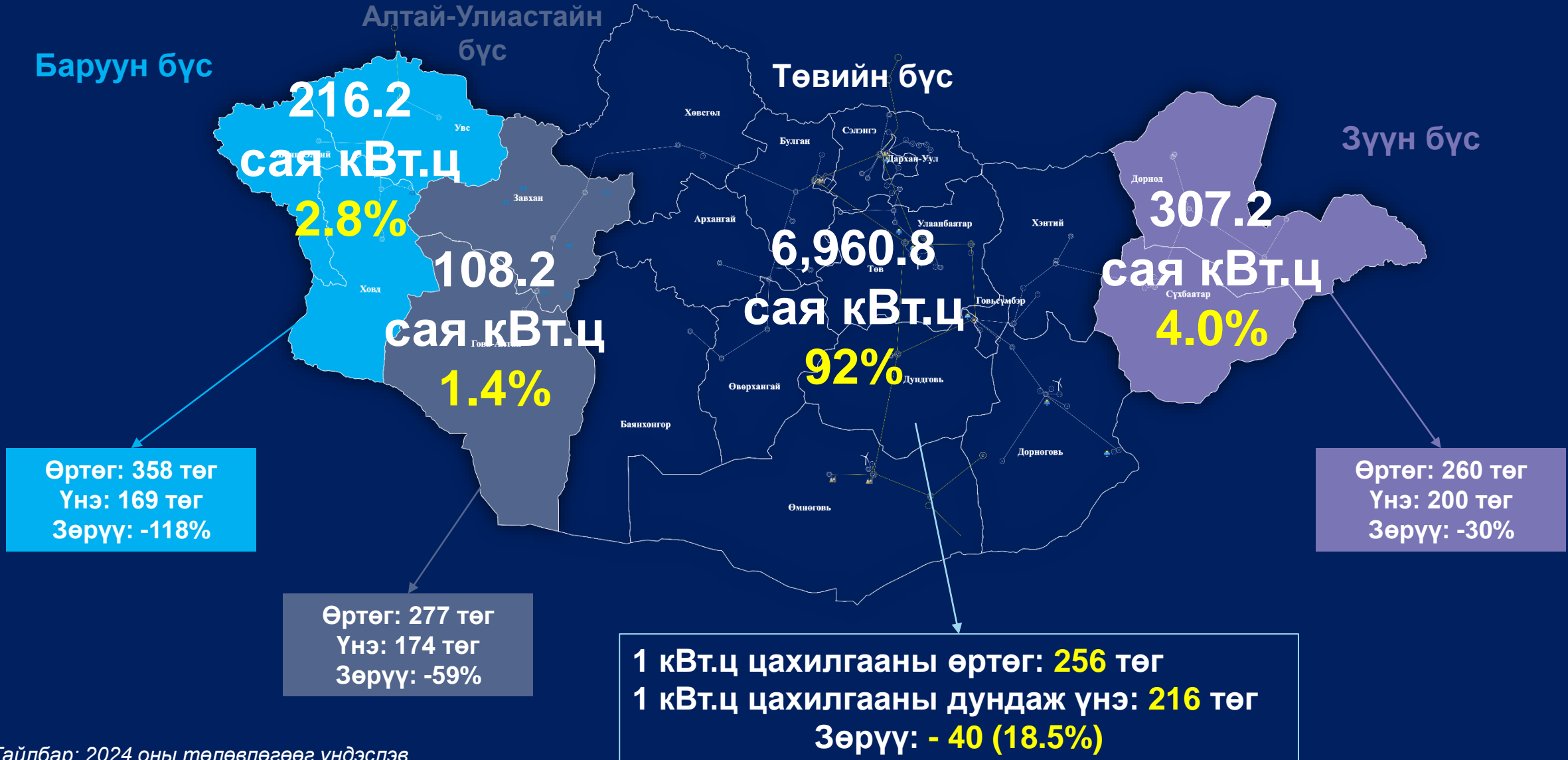
Өөрчлөлт:

Нийт	⇒	ААНБ: 57,198	⇒	84,302	⇒	27,104
		Айл өрх: 695,007		786,787		91,780
		Нийт: 752,205		871,089		118,884

ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ НЭГЖИЙН ӨРТӨГ БОЛОН ДУНДАЖ ҮНЭ

Хэрэглэгчдийн цахилгааны нийт хэрэглээ 7,592.4 сая кВт.ц

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ АЛДАГДАЛ

Цахилгааны нэгжийн өртөг ба дундаж үнэ (төг/кВт.ц)

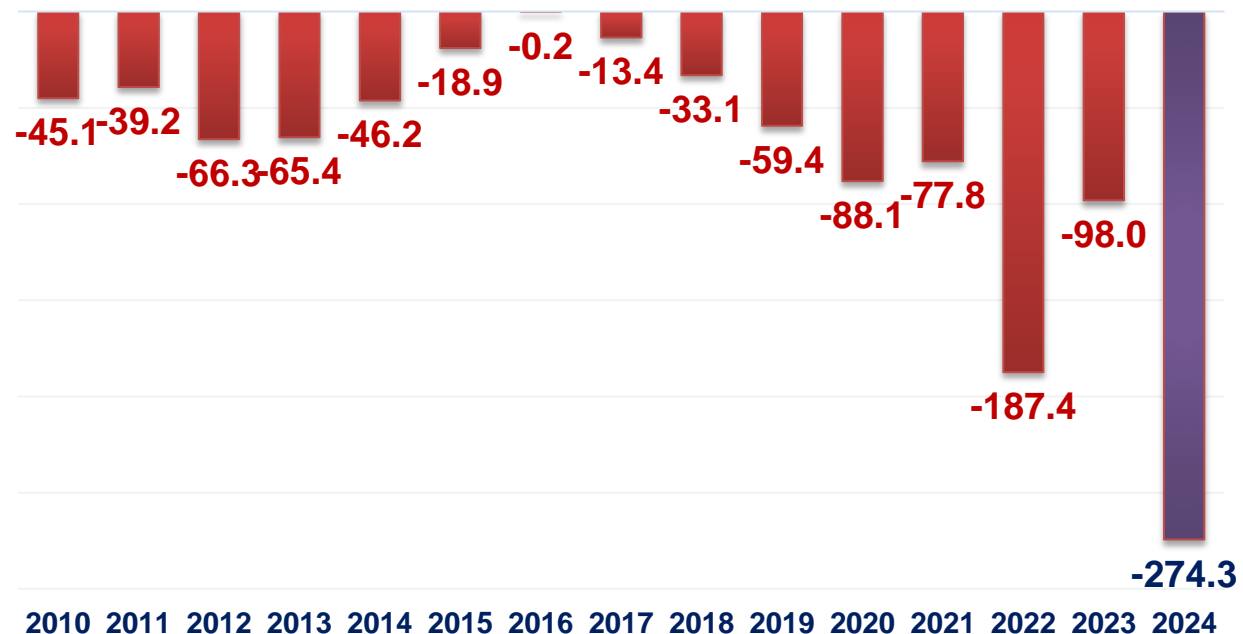

Тайлбар:

2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр цахилгааны өртөг **232.4** төгрөг байна. Үүний 25.6 төгрөг нь дулааны хөндлөн татаас, 5.1 төгрөг нь нүүрсний уурхайн үнийн зөрүү байна.

2024 онд цахилгааны өртөг **255.6** төгрөг ба үүнийн **19.0** төгрөг нь дулааны хөндлөн татаас, **7.1** төгрөг нь нүүрсний уурхайн үнийн зөрүү байна.

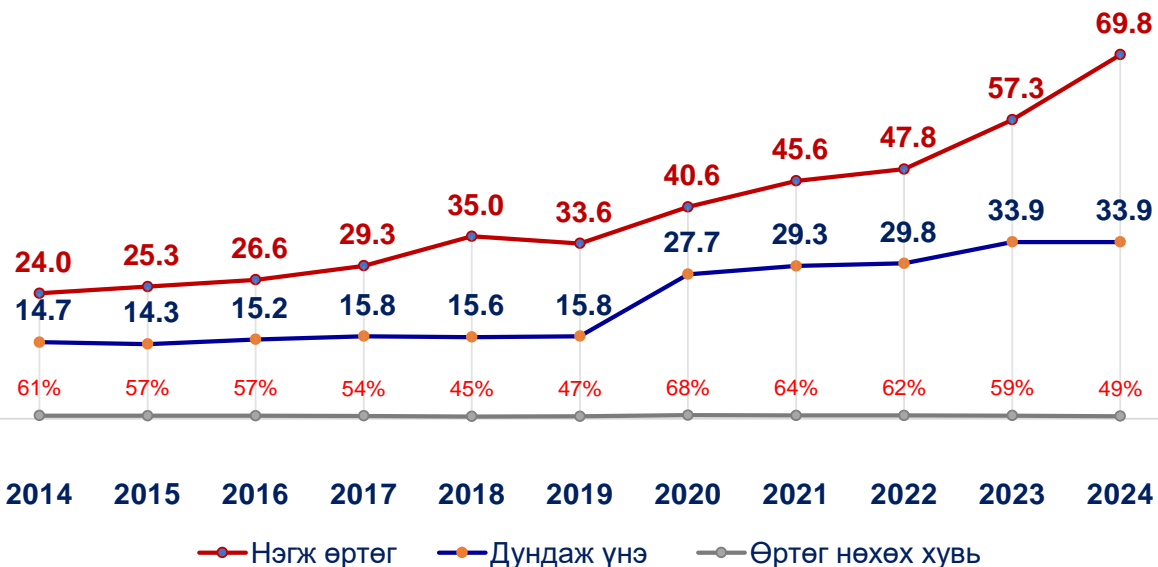
Үйл ажиллагааны алдагдал, тэрбум төгрөг

2024 онд эрчим хүчний салбарын алдагдал **274.3** тэрбум төгрөгт хүрч байгаа ба үүний **250.3** тэрбум төгрөг нь төвийн бүсийн нэгдсэн сүлжээний алдагдал байна.

ДУЛААНЫ НЭГЖИЙН ӨРТӨГ БА ҮНЭ ТАРИФ

Дулааны нэгжийн өртөг ба дундаж үнэ
(Улаанбаатар хот), мян.төг/Гкал

Тайлбар:

2024 онд бодит өртөг **69,754** төгрөгт хүрч өнөөгийн мөрдөж буй дундаж үнээр өртгийн **50** хувийг нөхөх тооцоотой байна.

Цахилгаан өртөгт тооцсон дулааны хөвлөн татаасыг хасч тооцвол дулааны өртөг **50,700** төгрөг болох бөгөөд дулааны үнийг **44.5** хувиар нэмэгдүүлэх шаардлагатай болно.

Улаанбаатар хотын дулааны өртөг, дундаж үнийн задаргаа, төг/Гкал

НЭГЖИЙН ӨРТӨГ		ДУНДАЖ ҮНЭ	
ДЦС-2 (46,792 төг)	40,256	69,754	ААНБ-ын тариф (38,970 төг) <i>алдагдал 44 хувь</i>
ДЦС-3 (36,191 төг)			Айл өрхийн тариф (25,740 төг) <i>алдагдал 63 хувь</i>
ДЦС-4 (38,705 төг)			
АДС (53,249 төг)			
УБДС, ОСНААК	18,464	-35,892	Нэгжийн алдагдал (50 хувь)
Шугамын алдагдал	11,034		

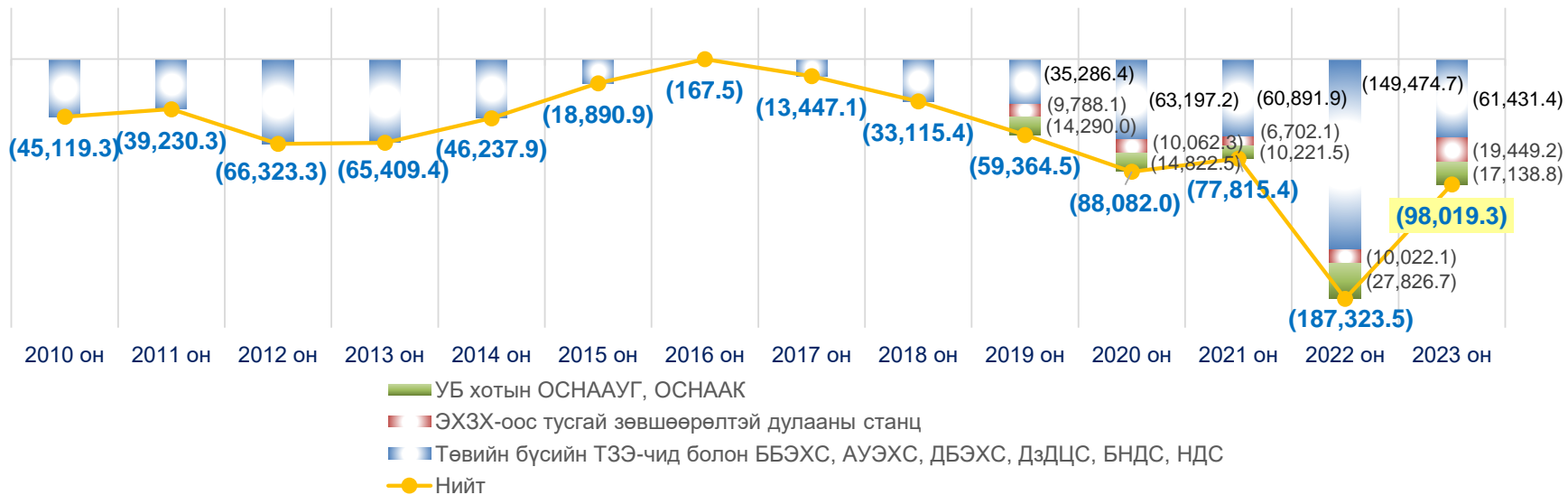
Улаанбаатар хотын орон сууцны айл өрхийн халаалтын бодит өртөг **1370** төг/м², аж ахуйн нэгж, байгууллаг **1080** төг/м³ байна.

Тариф мөрдөж буй нутаг, дэвсгэр	Халаалтын тариф	
	Аж ахуйн нэгж (төг/м ³)	Айл өрх (төг/м ²)
Улаанбаатар	604	506
Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан	645-984	648
Бусад аймгийн төв	1100-2700	800-1024

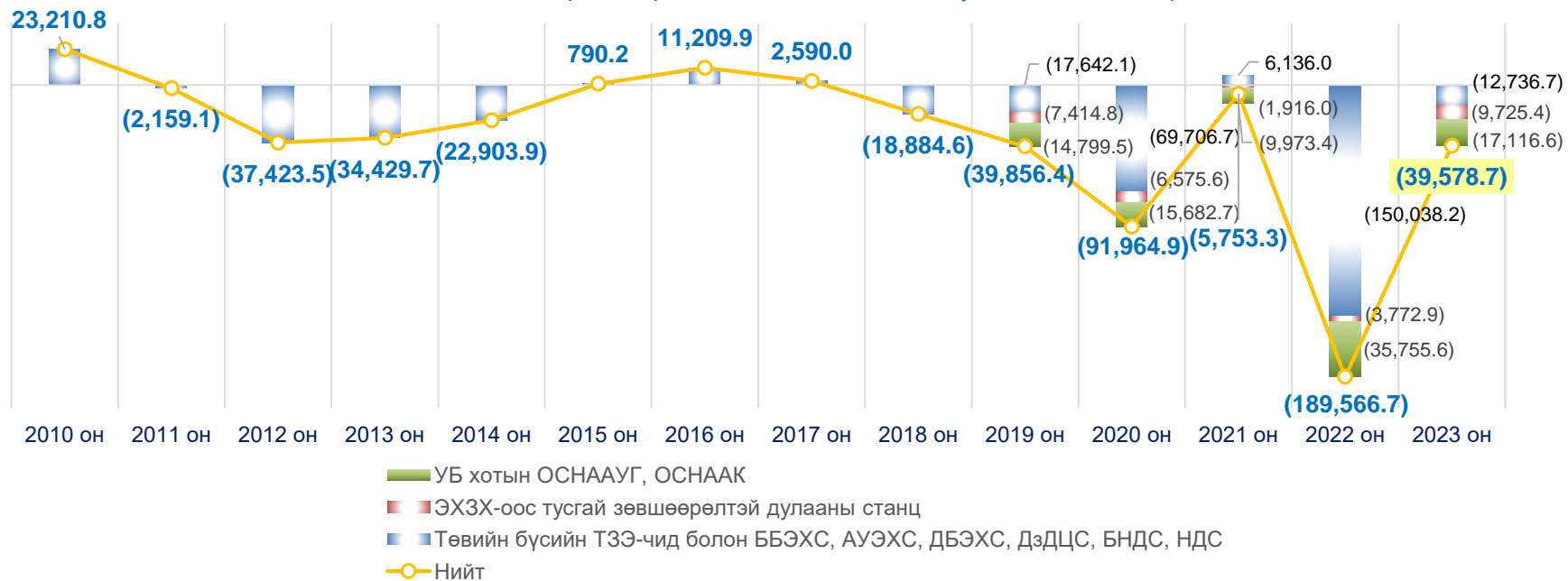

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРЫН АШИГ, АЛДАГДАЛ

ТЗЭ-дийн үйл ажиллагааны ашиг, алдагдлын судалгаа, сая төгрөг

ТЗЭ-дийн татварын дараах ашиг, алдагдлын судалгаа, сая төгрөг

Тайлбар: Сэргээгдэх эрчим хүчний эрчим хүчний эх үүсгүүрүүдийн ашиг ороогүй дүнгээр;

АЙЛ ӨРХИЙН ХАЛААЛТЫН ТӨЛБӨРИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

1 сарын төлбөр, төгрөг

Гэр хорооллын айл өрх

1 жилийн төлбөр, төгрөг

4 | Сэргээгдэх эрчим хүчний талаар

СЭРГЭЭГДЭХ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬ

2007 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 11

ХУУЛЬ батлагдсан.

- Тусгай зөвшөөрөл олгох;
- Үнэ тариф;
 - **Салхи: 0.08-0.095 ам.доллар/кВт.ц**
 - **Нар: 0.15-0.18 ам.доллар/кВт.ц**
- Цахилгаан эрчим хүч худалдах, худалдан авах гэрээний эрх, үүрэг.

2015 ОНЫ 06 ДУГААР САРЫН 19

ХУУЛЬД нэмэлт, өөрчлөлт орсон.

- Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих тариф;
- Хэрэглэгчийн худалдан авах дэмжих тарифын хэмжээг тогтоох /**2019 онд 23.79 төг/кВт.ц/;**
- Сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээр үйлдвэрлэсэн цахилгаан эрчим хүчний үнийн зөрүүг дэмжих тарифаар нөхөн олгох.
- ЭХЯ Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуулийг хэрэгжүүлэх болон хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн цахилгааныг түгээх сүлжээнд нийлүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах дүрэм, журмыг боловсруулж, батлах.

2019 ОНЫ 06 ДУГААР САРЫН 06

ХУУЛЬД нэмэлт, өөрчлөлт орсон.

- Эрчим хүчний яам бодлогын хүрээнд төсөл шалгаруулалт буюу өрсөлдөөнт үнэ хаялцуулах зарчмаар сонгон шалгаруулах;
- Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн цахилгааны түгээх сүлжээнд нийлүүлэх үнэ, тарифыг жил бүр хянаж, тогтоох.
- Цаашид тусгай зөвшөөрөл олгох тогтолцоо өөрчлөгдсөн.
- Үнэ тариф;
 - **Салхи – 0.085 ам.доллар/кВт.ц хүртэл**
 - **Нар – 0.12 ам.доллар/кВт.ц хүртэл**

Эрчим хүчний яам: төсөл шалгаруулалтын журмыг боловсруулах, батлах;

Эрчим хүчний зохицуулах хороо: хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн цахилгааны түгээх сүлжээнд нийлүүлэх үнэ, тарифыг жил бүр хянаж, тогтоох..

СЭРГЭЭГДЭХ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЦАХИЛГААН ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

№	ТЗЭ-ийн нэр	Үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрөл олгосон хугацаа	Дуусах хугацаа	Хүчин чадал МВт	Байршил	Тариф
САЛХИН ЦАХИЛГААН СТАНЦ						
1	"Клин энерги" ХХК	2013.06.19	2023.06.19	50	Төв аймаг, Сэргэлэн сум	9.5
2	"Клин энерги ази" ХХК	2017.06.14	2027.06.14	50	Өмнөговь аймаг, Цогт-Цэций сум	9.4
3	"Сайншанд салхин парк" ХХК	2019.01.17	2024.01.17	55	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум	9.5
Нийт хүчин чадал				155		
НАРНЫ ЦАХИЛГААН СТАНЦ						
4	"Соларповер интернейшнл" ХХК	2017.01.06	2027.01.06	10	Дархан-Уул аймаг	16.5
5	"Эвридэй ферм" ХХК	2017.08.31	2027.08.31	10	Улаанбаатар хот, Сонгинохайрхан дүүрэг	17.3
6	"Нарантээг" ХХК	2018.11.22	2023.11.22	15	Дорноговь аймаг, Замын-Үүд сум	15.3
7	"И Эс Би Солар Энержи" ХХК	2019.03.28	2024.03.28	10	Говьсүмбэр аймаг, Сүмбэр сум	17.3
8	"Тэнүүнгэрэл констракшн" ХХК	2019.07.04	2024.07.04	15	Төв аймаг, Сэргэлэн сум	16.2
9	"Дезерт Солар Пауэр Вуан" ХХК	2020.10.16	2025.10.16	30	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум	14.2
10	"Баруун бүсийн эрчим хүчний систем" ТӨХК	2022.06.29	2027.06.29	10	Ховд аймаг, Мянгад сум	-
11	"Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем" ТӨХК	2022.12.28	2027.12.28	5.6	Завхан аймаг, Алдархаан, Улиастай сум	-
12	"Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем" ТӨХК	-	-	10	Говь-Алтай аймаг, Есөнбулаг сум	-
Нийт хүчин чадал				115.6		

Төвийн бүсэд:

- Нийт 155 МВт-ын 3 СЦС,
- Нийт 90 МВт-ын 6 НЦС,

Баруун бүсэд:

- 10 МВт-ын 1 НЦС,

Алтай Улиастайн бүсэд:

- Нийт 15.6 МВт-ын 2 НЦС үйл ажиллагаа явуулж байна.

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН СЭХ-НИЙ ҮҮСГҮҮРЭЭС ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН ЭРЧИМ ХҮЧИЙГ ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД НИЙЛҮҮЛЭХ ЖУРАМ, ТАРИФЫН ТОГТООЛ

МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙДЫН
ТУШААЛ

2020 оны 08 сарын 14 өдөр

Дугаар 159

Улаанбаатар хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3.5 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх журмыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2. Энэ журмыг хэрэгжүүлж, хяналт тавьж ажиллахыг Эрчим хүч, түлшний бодлогын хэрэгжилтийн газар /Б.Насантогтох/-т даалгасугай.

3. Журам шинэчлэн баталсантай холбогдуулан Эрчим хүчний сайдын 2020 оны 04 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 95 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Н.ТАВИНБЭХ

➤ Эрчим хүчний сайдын 2020 оны 159 дүгээр тушаалаар Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх журам баталсан.

170600355

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ
ТОГТООЛ

2021 оны 06 сарын 24 өдөр

Дугаар 390

Улаанбаатар хот

Тариф батлах тухай

Эрчим хүчний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4, 9.2 дахь хэсэг, Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.6.5 дахь заалт, Захиргааны ерөнхий хуулийн 67 дугаар зүйлийн 67.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Эрчим хүчний зохицуулах хорооноос ТОГТООХ нь:

1. Төв, Өмнөд, Зүүн, Баруун, Алтай-Улиастайн бүсийн нэгдсэн сүлжээнд холбогдсон хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нийлүүлсэн цахилгаан эрчим хүчний тарифыг хавсралтаар баталсугай.

2. Батлагдсан тарифыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэж, "Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхтгэл"-д нийтлэгдсэн өдрөөс эхлэн мөрдөж, хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нийлүүлсэн цахилгаан эрчим хүчний төлбөрийг үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон айл өрхийн цахилгаан түгээх сүлжээнээс худалдан авсан цахилгааны төлбөрөөс суутган тооцож ажиллахыг цахилгаан түгээх, цахилгаанаар зохицуулалттай хангах тусгай зөвшөөрлүүдийг эзэмшигч компаниудад үүрэг болгосугай.

3. Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Ажлын алба (Г.Эрхэмбаяр)-нд даалгасугай.

ДАРГА

А.ТЛЕЙХАН

ЗОХИЦУУЛАГЧ

Э.ТҮВШИНЧУЛУУН

ЗОХИЦУУЛАГЧ

Б.БАТТУЛГА

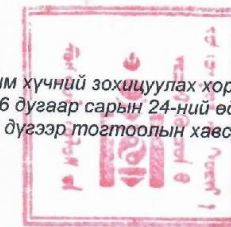
ЗОХИЦУУЛАГЧ

У.МЯГМАРСҮРЭН

ЗОХИЦУУЛАГЧ

Э.САМДАН

Эрчим хүчний зохицуулах хорооны
2021 оны 06 дугаар сарын 24-ний өдрийн
390 дүгээр тогтоолын хавсралт

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН СЭРГЭЭГДЭХ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮҮСГҮҮРЭЭС
ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД НИЙЛҮҮЛСЭН ЦАХИЛГААНЫ ТАРИФ

1. Төв, Зүүн, Өмнөд, Баруун, Алтай-Улиастайн бүсийн нэгдсэн сүлжээнд холбогдсон хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нийлүүлсэн цахилгааны тарифыг (НӨАТ-гүй) дараах байдлаар тогтооно:

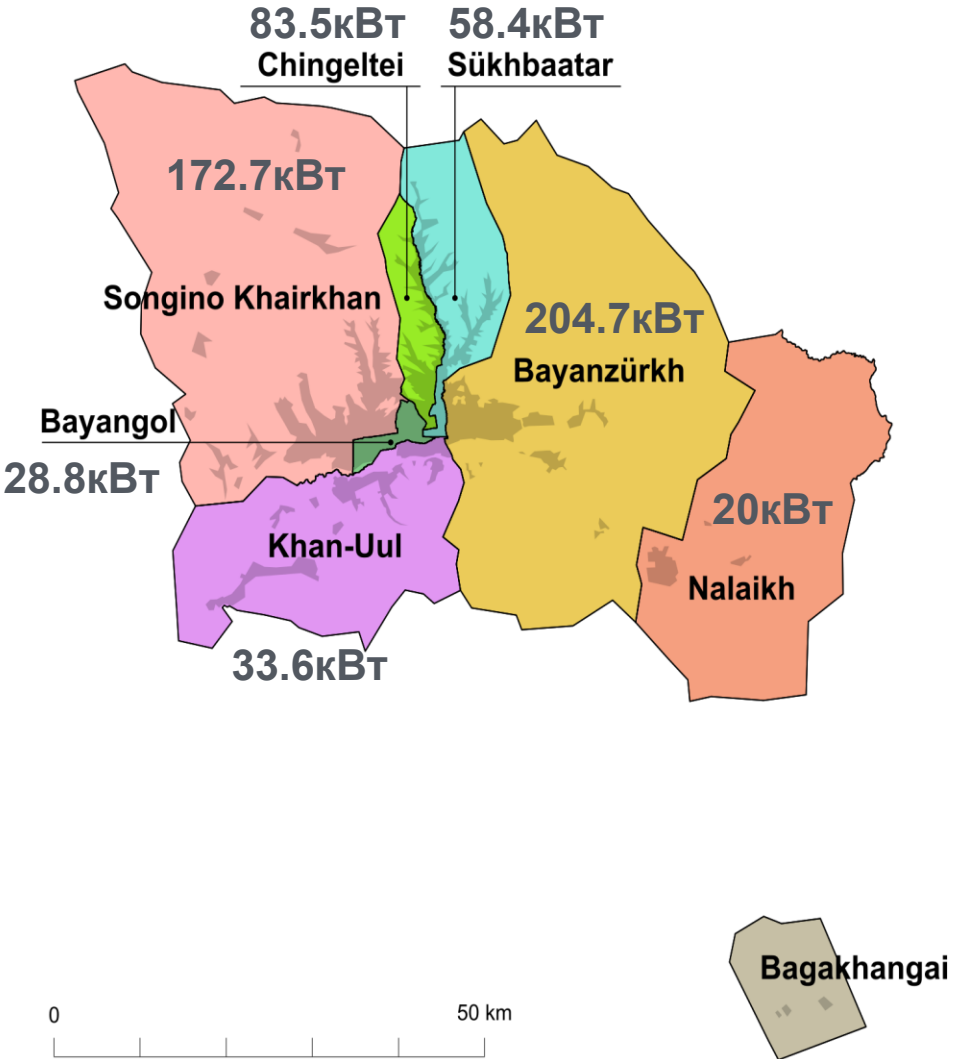
№	Ангилал	Хэмжих нэгж	Тариф
1	Өдрийн цагаар /өглөөний 06:00 цагаас оройн 17:00 цаг хүртэл/	Төг/кВт.ц	140.18
2	Оргил ачааллын үед буюу оройн цагаар /оройн 17:00 цагаас шөнийн 22:00 цаг хүртэл/	Төг/кВт.ц	221.89

ЭХЗХ-ны 2021 оны 390 дүгээр тогтоолоор Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нийлүүлэх цахилгааны тарифыг хэрэглэгчид борлуулах тарифаар баталсан.

Түгээх сүлжээнд нийлүүлэх тариф		
1	Өдрийн цагаар /06 цагаас 17 цаг хүртэл/	140.18 төг/кВт.ц
2	Оройн цагаар /17 цагаас 22 цаг хүртэл/	221.89 төг/кВт.ц

ЖУРМЫН ХҮРЭЭНД ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД ХОЛБОГДСОН ХЭРЭГЛЭГЧИД - УЛААНБААТАР ХОТ

ДҮҮРЭГ	ТОО	ЧАДАЛ
ХАН-УУЛ	3	33.6 кВТ
БАЯНГОЛ	1	28.8 кВТ
СОНГИНОХАЙРХАН	11	172.7 кВТ
ЧИНГЭЛТЭЙ	8	83.5 кВТ
СҮХБААТАР	4	58.4 кВТ
БАЯНЗҮРХ	9	204.7 кВТ
НАЛАЙХ	2	20.0 кВТ
НИЙТ	38	601.7 кВТ

Хэрэглэгчийн ангилал	Хүчин чадал
Иргэн	20кВт хүртэл
Хуулийн этгээд	Техникийн нөхцлөөр тогтоосон чадлын 50 хувиас хэтрэхгүй

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 198 дугаар тогтоолоор гаалийн албан татвар, нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх сэргээгдэх эрчим хүчний судалгаа шинжилгээний болон үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж, түүний дагалдах хэрэгсэл, сэлбэгийн жагсаалтыг баталсан.

5 | Эрчим хүч хэмнэлт, үр ашгийг дээшлүүлэх арга хэмжээ

ЭРЧИМ ХҮЧ ХЭМНЭЛТИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

1

Эрчим хүч хэмнэлтийн талаарх төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах, эрх зүйн зохицуулалтыг сайжруулах

2

Үүрэг хүлээсэн хэрэглэгчдийг тодорхойлж бүртгэх, мэдээ тайлан авч, эрчим хүчийг хэмнэхэд чиглэсэн ажил, арга хэмжээг мэргэжлийн арга зүйгээр хангах

3

Эрчим хүчний аудитор, Эрчим хүч хэмнэлтийн менежерийг бэлтгэх, мэргэшүүлэх, эрчим хүч хэмнэлтийн мэргэжлийн байгууллагуудад магадлан итгэмжлэл олгох

4

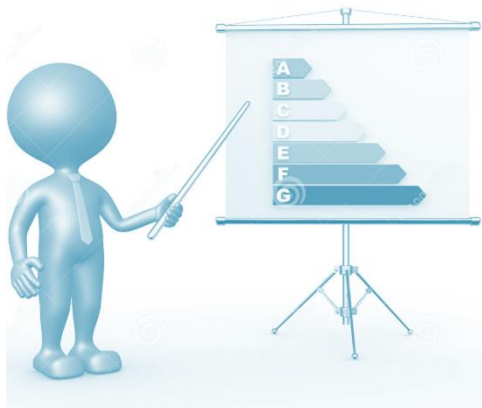
Эрчим хүчийг хэмнэх, үр ашигтай хэрэглээний мэдээллийн систем хөгжүүлэх, нийтэд сурталчлах, танин мэдүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

Олон улсад

- Эрчим хүчний хэмнэлтийн хуультай **62 улс**
- Хэмнэлтийн бодлого, хөтөлбөртэй **51 улс**
- Эрчим хүчний хэмнэлтийн байгууллага **56 улс**
- Яам болон бусад байгууллагатай хамтарсан **75 улс**

2017 ОНООС ХОЙШ:

- Эрчим хүчний **113 аудитор**
- Эрчим хүч хэмнэлтийн **478 менежер**
- Эрчим хүчний аудитын **18 байгууллага**
- Эрчим хүчний үр ашгийн үйлчилгээ үзүүлэх мэргэжлийн **3 байгууллага**
- Нийслэлийн ерөнхий боловсролын **241 сургуулийн менежер, албан хаагч**
- Ерөнхий боловсролын **1-5 дугаар ангийн 140 мянган сурагч**
- Үүрэг хүлээсэн **216 хэрэглэгч**

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮР АШИГ - ДОТООД ХЭРЭГЦЭЭНИЙ ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧ

ТЗЭ	ЦЭХ үйлдвэрлэлт, сая кВт.ц				Өөрч. /өм. оноос/ хувиар	ДХЦЭХ, сая кВт.ц				Өөрч. /өм. оноос/ хувиар	ДХЦЭХ-ний эзлэх хувь				Өөрч. /өм. оноос/ нэгжээр
	2020 он	2021 он	2022 он	2023 он		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он	
ДЦС-2	155.2	153.8	155.7	152.4	-2.1%	19.0	18.5	19.1	19.0	-0.7%	12.3%	12.0%	12.3%	12.4%	0.2%
ДЦС-3	1,050.1	1,109.2	1,085.8	1,132.3	4.3%	177.1	181.6	183.2	188.0	2.6%	16.9%	16.4%	16.9%	16.6%	-0.3%
ДЦС-4	4,110.3	4,538.7	4,637.6	4,871.4	5.0%	482.5	509.8	526.1	541.9	3.0%	11.7%	11.2%	11.3%	11.1%	-0.2%
ДДЦС	346.8	332.2	405.6	427.3	5.4%	54.5	51.3	58.7	58.9	0.3%	15.7%	15.4%	14.5%	13.8%	-0.7%
ЭДЦС	158.2	271.0	427.1	440.0	3.0%	29.2	40.3	58.1	58.5	0.7%	18.5%	14.9%	13.6%	13.3%	-0.3%
ЭҮДЦС	302.0	335.6	352.5	348.1	-1.3%	47.5	48.2	51.1	51.7	1.2%	15.7%	14.4%	14.5%	14.9%	0.4%
УХДЦС	104.7	100.0	111.1	121.0	8.9%	9.6	9.9	10.9	11.7	7.1%	9.2%	9.9%	9.8%	9.7%	-0.2%
ТБНС	6,227.3	6,840.6	7,175.3	7,492.5	4.4%	819.4	859.6	907.3	929.7	2.5%	13.2%	12.6%	12.6%	12.4%	-0.2%
ДзДЦС	32.4	23.3	10.5	13.8	31.8%	8.2	7.2	5.4	5.6	3.7%	25.4%	30.7%	51.0%	40.1%	-10.9%
ДБЭХС	234.0	245.6	242.7	248.9	2.5%	32.6	33.6	32.1	32.8	2.3%	13.9%	13.7%	13.2%	13.2%	0.0%
Бусад бүс	266.4	268.9	253.2	262.7	3.8%	40.8	40.8	37.4	38.4	2.5%	15.3%	15.2%	14.8%	14.6%	-0.2%
Нийт	6,493.6	7,109.6	7,428.5	7,755.2	4.4%	860.2	900.4	944.7	968.0	2.5%	13.2%	12.7%	12.7%	12.5%	-0.2%

Нийт ДЦС-уудын дотоод хэрэгцээний ЦЭХ-ний хэмжээ **0.2** нэгжээр буурсан.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮР АШИГ - ЖИШМЭЛ ТҮЛШНИЙ ХУВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ

ТЗЭ	ЖТХЗ цахилгаанд, гр/кВт.ц				Өөрчлөлт /2022 оноос 2023 он/	ЖТХЗ дулаанд, кг/Гкал				Өөрчлөлт /2022 оноос 2023 он/	Мазут зарцуулалт, тн				Өөрчлөлт /2022 оноос 2023 он/	Нэмэгд- сэн нүүрс, /2023 онд МЯН.ТН
	2020 он	2021 он	2022 он	2023 он		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он		2020 он	2021 он	2022 он	2023 он		
ДЦС-2	578.0	599.1	596.8	596.2	(0.6)	190.3	195.8	197.6	197.3	(0.24)	-	-	-	-	(0.3)	
ДЦС-3	310.8	310.0	309.8	312.9	3.1	175.6	175.5	175.1	175.8	0.67	818.0	844.2	712.9	841.9	129.0	7.1
ДЦС-4	278.8	270.9	270.9	271.9	1.1	171.7	172.2	171.7	171.7	0.03	1,040.0	1,208.0	1,148.0	1,092.0	(56.0)	6.9
ДДЦС	425.1	433.0	426.7	432.3	5.6	185.7	189.8	186.2	189.8	3.59	120.5	133.8	94.0	121.5	27.5	8.6
ЭДЦС	336.5	368.4	415.4	411.7	(3.6)	186.5	187.3	184.4	190.3	5.87	23.0	43.8	100.0	64.8	(35.2)	4.7
ЭҮДЦС	495.1	492.6	484.7	483.0	(1.7)	197.9	198.3	196.4	196.8	0.46	118.1	46.2	147.2	61.8	(85.4)	(0.8)
ДЗДЦС	1,221.5	1,187.2	1,513.3	1,230.9	(282.5)	271.4	246.8	252.7	284.6	31.92	-	-	-	-	-	0.2
ТБНС	315.6	309.4	312.6	312.9	0.3	177.4	178.0	176.9	178.2	1.3	2,119.5	2,276.1	2,202.0	2,182.0	(20.0)	22.2
ДБЭХС	632.9	640.6	610.4	611.2	0.8	192.0	192.1	191.4	191.7	0.38	263.8	241.1	230.6	249.0	18.4	(0.1)
															Нийт	22.1

Төвийн бүсийн ДЦС-уудын жишмэл түлшний хувийн зарцуулалт цахилгаанд 0.3 гр/кВт.ц-аар, дулаанд ногдох жишмэл түлшний хувийн зарцуулалт өмнөх оны мөн үеийн гүйцэтгэлээс 1.3 кг/Гкал-аар өссөн байна.

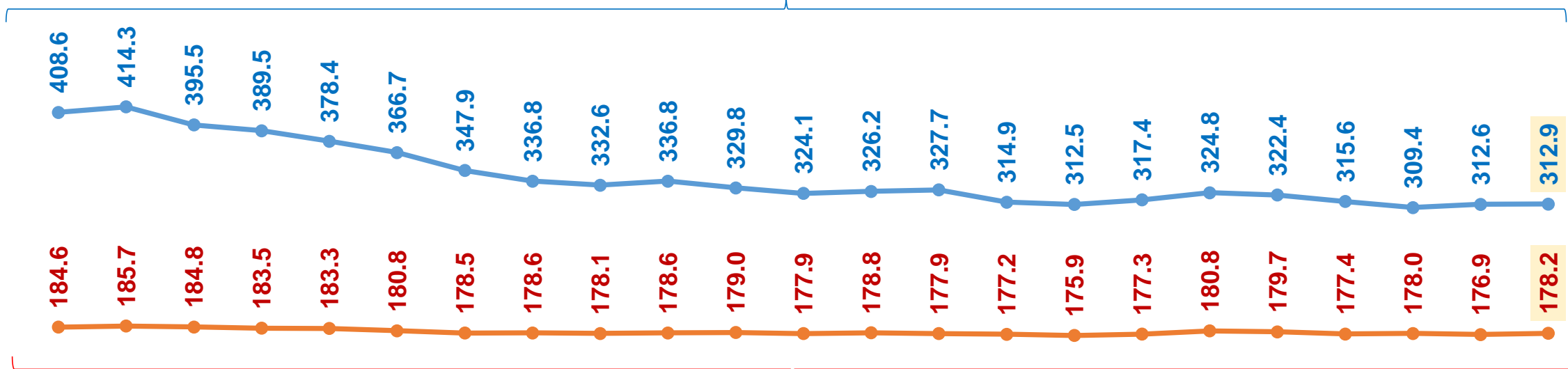
“ДБЭХС” ТӨХК-ийн хувьд жишмэл түлшний хувийн зарцуулалт цахилгаанд 0.8 гр/кВт.ц-аар, дулаанд 0.38 кг/Гкал-аар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮР АШИГ - ЖИШМЭЛ ТҮЛШНИЙ ХУВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ

ДЦС-уудын цахилгаан болон дулаан үйлдвэрлэхэд ногдох жишмэл түлшний хувийн зарцуулалт

Нийт хэмнэлт 95.7 гр/кВтц

Нийт хэмнэлт 6.4 кг/Гкал

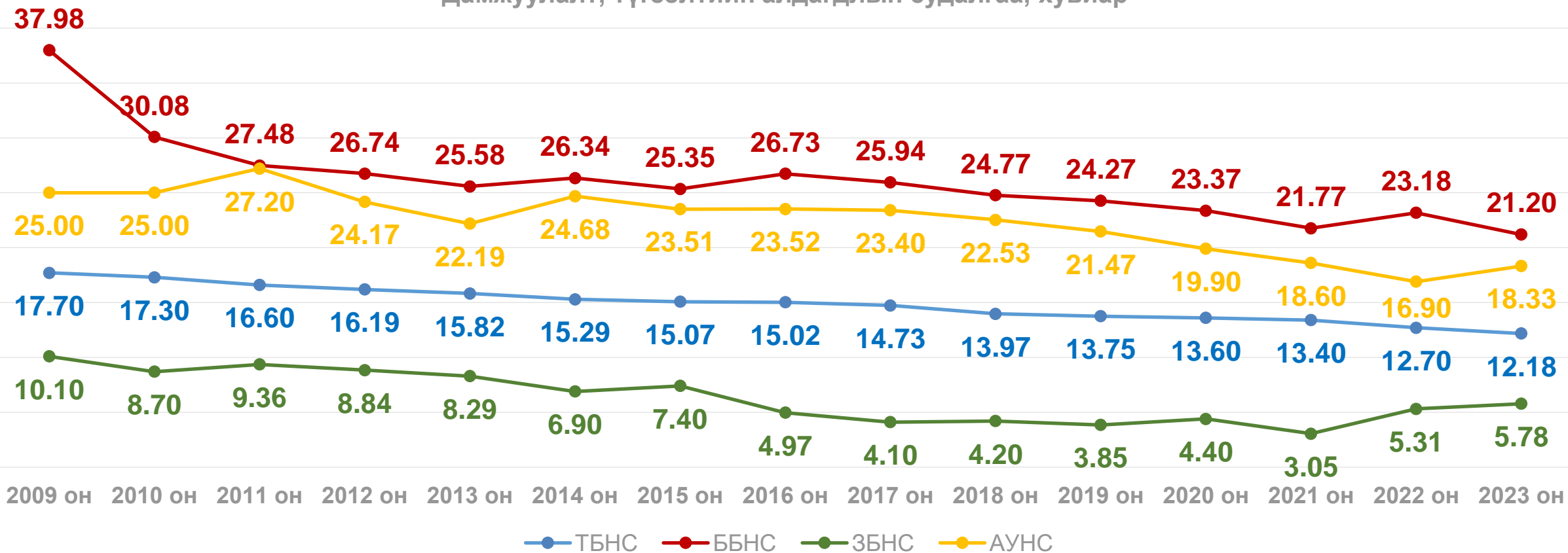
2001 ОН 2002 ОН 2003 ОН 2004 ОН 2005 ОН 2006 ОН 2007 ОН 2008 ОН 2009 ОН 2010 ОН 2011 ОН 2012 ОН 2013 ОН 2014 ОН 2015 ОН 2016 ОН 2017 ОН 2018 ОН 2019 ОН 2020 ОН 2021 ОН 2022 ОН 2023 ОН

● Цахилгаан, гр/кВт.ц ● Дулаан, кг/Гкал

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮР АШИГ - ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТИЙН АЛДАГДАЛ

Дамжуулалт, түгээлтийн алдагдлын судалгаа, хувиар

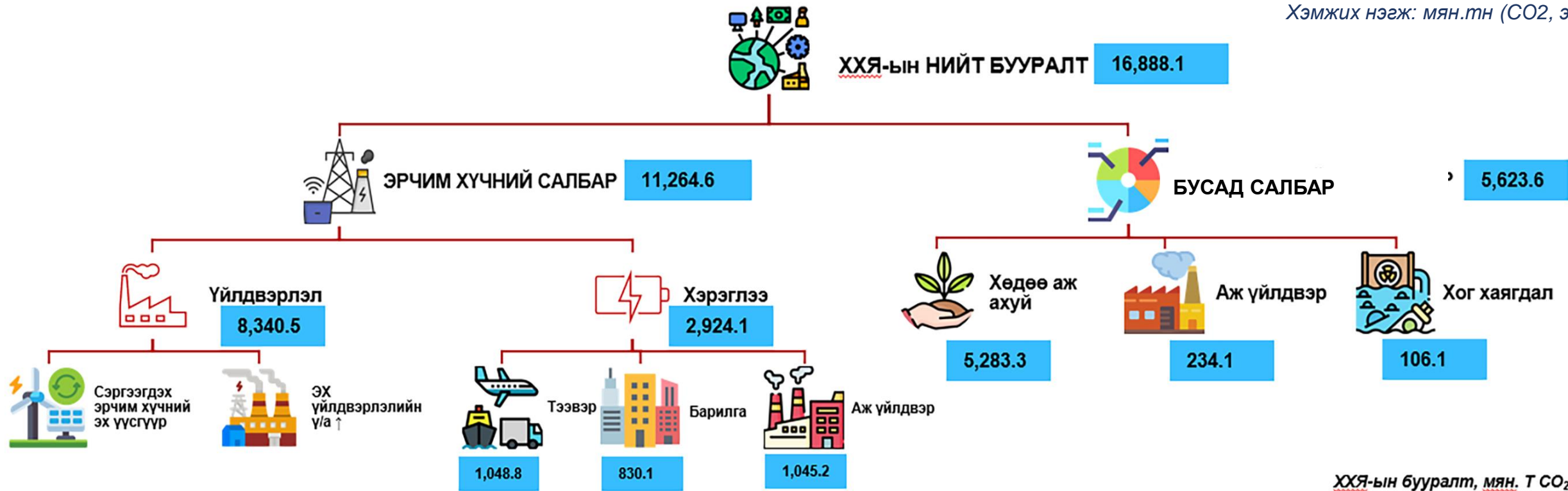

Дамжуулалт, түгээлтийн алдагдал төвийн бүсийн нэгдсэн сүлжээнд **0.5** нэгжээр буурсан,
 Баруун бүсийн нэгдсэн сүлжээнд **2.0** нэгжээр буурсан,
 Алтай-Улиастайн нэгдсэн сүлжээнд **1.4** нэгжээр өссөн,
 Зүүн бүсийн нэгдсэн сүлжээнд **0.5** нэгжээр өссөн.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАР – ХҮЛЭМЖИЙН ХИЙН ЯЛГАРАЛ

Хэмжих нэгж: мян.тн (CO₂, экв.)

ХХЯ-ын бууралт, мян. Т CO₂-экв.

- УЦС
- СЦС
- НЦС
- Цахилгаан, дулааны дамжуулах, түгээх шугамын алдагдлыг ↓
- ДЦС-ын дотоод эрчим хүчний хэрэгцээг ↓
- Евро-5 стандартын шатахуунд шилжих алдагдлыг ↓
- Нүүрс экспортлоходоо авто тээврээс төмөр замын тээвэрт
- УБ хотын угсармал орон сууцыг дулаалах
- УБ хотын гэр хороололд
- Эрчим хүчний хэмнэлт
- Малын тоо, толгойн хэмжээг зохицуулах, ↓
- Малын өтөг, шивхийн менежментийг боловсронгуй болгох
- Цементийн үйлдвэрүүдийн хаягдал дулааныг ашиглах
- Цементийн үйлдвэрлэлд нунтаг үнс ашиглах
- Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар хог хаягдлын төвлөрсөн цэг дээр дарж булах хог хаягдлын хэмжээг ↓
- Ариутгах татуургын байгууламжийн

Хүлэмжийн хийн ялгарлыг 2030 оны түвшинд 16.9 сая.тн (CO₂ экв.)

Эрчим хүчний салбар – 66.7%

- Үйлдвэрлэл – 49.4 %
- Барилга – 4.9 %
- Аж үйлдвэр – 6.2 %
- Тээвэр – 6.2 %

Бусад салбар – 33.3%

- Хөдөө аж ахуй – 31.3%
- Аж үйлдвэр – 1.4%
- Хог хаягдал – 0.6%

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТ, ҮР АШИГ- АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙДЫН 2023 ОНЫ А/51 ТУШААЛ

УДИРДАМЖ

ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

АЖЛЫН ХЭСЭГ

ЗОРИЛГО: 2023-2026 оны өвлийн ачааллын саруудад

Нэгдсэн сүлжээний өвлийн оргил ачааллын 17:00-22:00 цагууд дахь цахилгаан эрчим хүчний ачааллыг бууруулах зохицуулалтыг хэрэгжүүлэн эх үүсвэрийн чадлын дутагдал, импортын эрчим хүчний хамаарлыг багасгах, улмаар эцсийн хэрэглэгчийг хязгаарлахгүйгээр хэрэглээний өсөлтийг хангах.

- Бодлого, зохицуулалт, урамшуулал, хөшүүрэг, үнэ тарифын орчныг сайжруулах;
- Оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулах шуурхай ажиллагааг хэрэгжүүлэх;
- Хэрэглэгч, олон нийтэд чиглэсэн сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах, эрчим хүч хэрэглээний дадал, хэвшил, хэрэглэгчийн зан төлөвт нөлөөлөх замаар оргил ачааллын хэрэглээг бууруулах.

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заавныг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах, хэмнэлт хийх хууль эрхзүйн орчныг сайжруулах зорилготой "Эрчим хүчний хэмнэлтээр хэрэглээг бууруулах" арга хэмжээг хэрэгжүүлэх Ажлын хэсгийг нэгдүгээр хавсралтаар байгуулсугай.
2. Эрчим хүчний оргил ачааллын үеийн цахилгаан эрчим хүчний ачааллыг диспетчерийн зохицуулалтаар бууруулах ажлыг зохион байгуулах Ажлын хэсгийг хоёрдугаар хавсралтаар байгуулсугай.
3. Эрчим хүчний зөв зохистой хэрэглэх сурталчилгааг хийх замаар эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах ажлыг зохион байгуулах Ажлын хэсгийг гуравдугаар хавсралтаар байгуулсугай.
4. Ажлын удирдамж, ерөнхий төлөвлөгөөг дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсугай.
5. Ажлын удирдамж, ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу нарийвчилсан төлөвлөгөө боловсруулж, 2023 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор батлуулахыг Ажлын хэсгийн дарга /Н.Тавинбах, Б.Баатар, П.Товуудорж/ нарт үүрэг болгосугай.
6. Батлагдсан төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, үр дүнг тухай бүр танилцуулж ажиллахыг Төрийн нарийн бичгийн дарга /Н.Тавинбах/-д даалгасугай.
7. Батлагдсан төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж ажиллахыг эрчим хүчний салбарын байгууллага, үйлдвэр, компаниудын дарга, гүйцэтгэх захирал нарт үүрэг болгосугай.
8. Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ үнэлгээ хийж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /К.Бөмбөлөг/-г даалгасугай.

"ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТЭЭР ХЭРЭГЛЭЭ БУУРУУЛАХ" АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АЖЛЫН ХЭСЭГ

В. Эрчим хүчний зөв зохистой хэрэглэх сурталчилгааг хийх замаар эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах ажлыг зохион байгуулах Ажлын хэсгийг дараах бүрэлдэхүүнтэй байгуулсугай.

Ажлын хэсгийн дарга:	ЭХХХ-ны Зохицуулагч П.Товуудорж
Ажлын хэсгийн гишүүн:	Эрчим хүчний зохицуулах хорооны Эрчим хүч хэмнэлтийн газрын дарга З.Цэдэнжава;
Эрчим хүчний яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын ахлах шинжээч С.Ариунболд;
Эрчим хүчний зохицуулах хорооны Эрчим хүч хэмнэлтийн газрын ахлах мэргэжилтэн Б.Энхжаргал;
Эрчим хүчний зохицуулах хорооны Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах асуудал хариуцсан маргажигтэн Д.Энхтүвшин;
"Диспетчерийн үндэсний төв" ТӨХК-ийн Захиргаа удирдлагын албаны дарга Б.Биндэрбаяр;
"Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ" ТӨХК-ийн Захиргаа, удирдлагын хэлтсийн дарга П.Аюушбилэг;
"Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ" ТӨХК-ийн Мэдээлэл авлагаа, олон нийттэй харилцах хэлтсийн дарга Б.Тулгат;
"Дархан Сэлэнгэний цахилгаан түгээх сүлжээ" ХК-ийн Борлуулалтын хэлтсийн дарга С.Батбаатар;
"Эрдэнэт Булганы цахилгаан түгээх сүлжээ" ТӨХК-ийн Техникийн бодлогын хэлтсийн дарга Д.Мөнхсүлд;
"Багануур зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ" ТӨХК-ийн Хөвгөх үйл ажиллагаа хариуцсан бодлогын хэлтсийн дарга Д.Мөнхсүлд;
"Өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ" ТӨХК-ийн Хэрэглэгчдэд үйлчлэх төвийн дарга Ц.Нарантуяа;
Монголын илүүдлүүдийн холбооны менежер Р.Наранцаг /эвчилсэнөөр/;
"Эрчим хүчний аудиторуудын холбоо" НУТББ-ын аудитор, ШУТИС-ийн ЭХХ-ийн дугаарын инженерийн салбарын эрхлэгч доктор, дэд профессор А.Түмэнбаяр /эвчилсэнөөр/;

2023-2024 оны их ачаалалд 50-70 МВт бууруулах

2024-2025 оны их ачаалалд 70-100 МВт бууруулах

2025-2026 оны их ачаалалд 100-150 МВт бууруулах

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТ, ҮР АШИГ - АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ

Эрчим хүчний сайдын 2023 оны А/51 тушаалаар батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөөгөөр 3 ажлын хэсгийн хүрээнд, үндсэн 3 зорилтыг дэвшүүлж, 17 томоохон арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан.

“ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТЭЭР ХЭРЭГЛЭЭГ БУУРУУЛАХ” АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Д/д	Арга хэмжээ	Хугацаа	Үр дүн	Хариуцагч
1	Эрчим хүч хэрэглээг бууруулах, хэмнэлт хийх хууль эрхзүйн орчныг сайжруулах хүрээнд:			
1.1	Эрчим хүч хэмнэлтийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, дагалдах хуулийн төсөлд санал боловсруулж танилцуулах;	2023 оны III улирал	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу УИХ-д өргөн мэдүүлэх нөхцөл бүрдсэн байна.	ЭХЯ, ЭХЗХ
1.2	Эрчим хүч хэмнэлтийн тухай хуулийн 9.1.9.г, 9.1.9.е-д заасан журмуудыг батлуулах;	2023	Журмын төслүүдийг ЭГ-аар хэлэлцүүлж холбогдох шийдвэрийг гаргуулсан байна.	ЭХЯ, ЭХЗХ
1.3	Барилгын норм ба дүрэмд дулааны тоолуурыг суурилуулах, ашиглах асуудлыг тусгах;	2023	Орон сууц, олон нийтийн барилгын төлөвлөлтийн холбогдох норм, болон Хэмжил зүйн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай төслүүдийг боловсруулсан байна.	ЭХЯ, ЭХЗХ
1.4	Халаалтын зардал хуваарилах хэрэгслийг дулааны төлбөр тооцооны системд ашиглах эрхзүйн орчныг бүрдүүлэх;	2023	Хэрэглэгчийн эрчим хүчний хэрэглээний төлөвлөлт болон оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулах зохицуулалт гэрээнд туссан байна.	ЭХЗХ ТЗЭ
1.5	Эрчим хүчээр хангах гэрээний загвар болон аж ахуйн харилцааны дүрэмд эрчим хүчний хэмнэлтээр хэрэглээг бууруулах зохицуулалтыг тусгах;	2023	Хэрэглэгчийн эрчим хүчний хэрэглээний төлөвлөлт болон оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулах зохицуулалт гэрээнд туссан байна.	ЭХЗХ ТЗЭ
1.6	Эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашгийг сайжруулахад шаардлагатай стандарт, норматив, техникийн зохицуулалтын баримт бичгийн жагсаалтыг гаргах, батлуулах, хэрэгжүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулах;	2023-2026	Шаардлагатай стандарт, техникийн зохицуулалт, нормативын баримт бичгийн судалгаа хийгдэж, холбогдох арга хэмжээ авсан байх.	ЭХЗХ ААТҮГ
1.7	Бусад шаардлагатай хууль, эрхзүйн зохицуулалтыг сайжруулах санал боловсруулж танилцуулах;	2023-2026	Шаардлагатай эрхзүйн зохицуулалтын баримт бичгийн судалгаа хийгдэж, холбогдох арга хэмжээ авсан байх.	ЭХЯ, ЭХЗХ ТЗЭ
2	Эрчим хүчний оргил ачааллын үеийн цахилгаан эрчим хүчний ачааллыг диспетчерийн зохицуулалтаар бууруулах хүрээнд:			
2.1	Эрчим хүч хэрэглэгчийн сайжруулж, аоригтот бүлэг бүртгэл, мэдээллийн системийг	2023-	Хэрэглэгчийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны	ДҮТ

2.2	Айл өрхийн хэрэглээнд хэрэглээнээс хамаарсан та					
2.3	Түгээх, хангах тусгай зө ачааллын үеийн хэрэглээ гаргаж дотоод зохион байг салбарын үйлдвэр, компани бууруулах судалгаа хийж, бууруулах төлөвлөгөө гарг	2.6	Чадлын бууралт, хэмнэсэн эрчим хүчний хэмжээ, эдийн засгийн өгөөжийг тооцох, үр дүнг хэмжиж, баталгаажуулах;	2023-2026	Хөтөлбөрийн нэгдсэн үр дүн, хэмнэлт, үр ашгийн хүрсэн түвшинг жил бүр хэмжиж, тооцон баталгаажуулж, үр дүнг тайлагнаж тогтолцоо бүрдсэн байна.	ЭХҮТ ТӨХХК, ЭХЗХ ТӨҮГ
2.4	Бууруулах судалгаа хийж, бууруулах төлөвлөгөө гарг	2.7	Эрсдлийг үнэлэх, түүнийг бууруулах арга хэмжээг тодорхойлох;	2023	Хэрэглэгчдэд гарч болох эрсдлийг үнэлэн түүнээс хамгаалах, бууруулах боломж, арга замуудыг тодорхойлсон байна.	ЭХЗХ ТЗЭ ДҮТ
2.5	Эрчим хүч түгээх, хангах нэгдсэн системийг нэвтрүү	3	Эрчим хүчнийг зөв зохистой хэрэглэх сурталчилгааг хийх замаар эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах хүрээнд:			
		3.1	Сурталчилгааны ажлыг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан төлөвлөгөө, төсөв гаргаж хэрэгжүүлэх;	2023-2026	Нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтын хүрээнд сурталчилгааны компани ажил өрнөж, үйл ажиллагаа тогтмолжсон байна.	ЭХЯ, ЭХЗХ, ДҮТ, ЭХҮТ, ТЗЭ
		3.2	Томоохон хэрэглээтэй эрчим хүч хэрэглэгч рүү чиглэсэн зарлан мэдээлэх систем бий болгож, хэрэгжүүлэх;	2023-2026	Оргил ачааллын цагт хэрэгцээгүй хэрэглээг мэдээлсэнээр хэрэглээ буурч үр дүнгээ өгсөн байна.	ДҮТ, ТЗЭ
		3.3	Оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулахад чиглэсэн сургалт, танин мэдэхүйн арга хэмжээг зохион байгуулах;	2023-2026	Эрчим хүчний салбарын ИТА болон хэрэглэгчид сургалт явуулж ойлголт өгсөн байна.	ЭХЗХ, ДҮТ, ТЗЭ

—000—

Эрчим хүчний сайдын 2023 оны А/119 тушаалаар дээрх удирдамж, ерөнхийг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан арга хэмжээг баталсан. Тус төлөвлөгөөгөөр Эрчим хүчийг зөв зохистой хэрэглэх нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах, сурталчлан таниулах арга хэмжээг нэгдсэн зохион байгуулалттайгаар хэрэгжүүлэх Ажлын хэсэг 4 үндсэн зорилтын хүрээнд 39 арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан.

2023 оны 05 сарын 30 өдөр

Дугаар А/119

Улаанбаатар хот

Төлөвлөгөө батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Эрчим хүчний сайдын 2023 оны А/51 дүгээр тушаалаар баталсан “Эрчим хүчний хэмнэлтээр хэрэглээг бууруулах” арга хэмжээний удирдамж, ерөнхий төлөвлөгөөний хүрээнд 2023-2026 оны өвлийн их ачааллын үеийн эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах, хэрэгцээг удирдах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг хавсралтаар баталсугай.

2. Батлагдсан төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих, үр дүнг тухай бүр танилцуулж ажиллахыг Төрийн нарийн бичгийн дарга /Н.Тавинбэх/, Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дарга /Э.Түвшинчулуун/, “Диспетчерийн үндэсний төв” ТӨХХК-ийн гүйцэтгэх захирал /Г.Балжинням/ нарт тус тус даалгасугай.

3. Батлагдсан төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж, тайлагнаж ажиллахыг эрчим хүчний салбарын байгууллага, үйлдвэр, компаниудын дарга, гүйцэтгэх захирал нарт үүрэг болгосугай.

4. Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ дотоод аудитын газрын дарга /Х.Бекболат/-д даалгасугай.

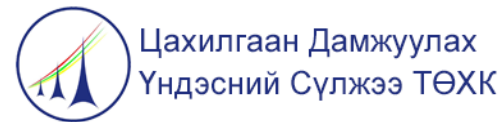
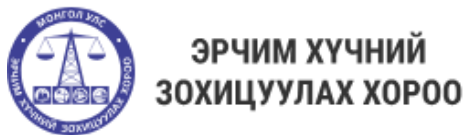

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТ, ҮР АШИГ - АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ

Зорилго: Эрчим хүчийг зөв зохистой хэрэглэх нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах, сурталчлан таниулах, хэрэглэгчдэд хэмнэх дадал хэвшил бий болгох замаар эрчим хүчний хэрэглээг бууруулах арга хэмжээг нэгдсэн зохион байгуулалттайгаар хэрэгжүүлэх;

Зорилт 3.1

Эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашиг, оргил ачааллыг бууруулахад чиглэсэн сурталчилгааны ажлыг хэрэгжүүлэх;

93%

Зорилт 3.2

Эрчим хүчний өндөр хэрэглээтэй хэрэглэгчдэд зарлан мэдээлэх систем бий болгож, хэрэгжүүлэх;

59%

Зорилт 3.3

Хэмнэлт, үр ашиг, оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулахад чиглэсэн сургалт, танин мэдэхүйн арга хэмжээг зохион байгуулах;

72%

Зорилт 3.4

Үр дүнг тооцох, тайлагнах, урамшуулах ажлыг зохион байгуулах;

27%

ТОГ-ООН 17-22 цаг
ТӨХИРУУЛЪЯ
Нийгмийн нөлөөллийн аян

АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, БИЕЛЭЛТ

СУРТАЛЧИЛГАА-14
Гүйцэтгэл-93%

1. Эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашиг, оргил ачааллыг бууруулахад чиглэсэн сурталчилгааны ажлыг хэрэгжүүлэх

ЗАРЛАН МЭДЭЭЛЭХ СИСТЕМ-7
Гүйцэтгэл-59%

2. Эрчим хүчний өндөр хэрэглээтэй хэрэглэгчдэд зарлан мэдээлэх систем бий болгож, хэрэгжүүлэх

АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ-39
Гүйцэтгэл-63%

3. Эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашиг, оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулахад чиглэсэн сургалт, танин мэдэхүйн арга хэмжээг зохион байгуулах

СУРГАЛТ ТАНИН МЭДЭХҮЙ-12
Гүйцэтгэл-72%

4. Үр дүнг тооцох, тайлагнах, урамшуулах ажлыг зохион байгуулах

ҮР ДҮН-6
Гүйцэтгэл-27%

“ТОГ-ОО ТОХИРУУЛЪЯ” НӨЛӨӨЛЛИЙН АЯН

ТОГ-ОО ТОХИРУУЛЪЯ

17-22 цаг
Нийгмийн нөлөөллийн аян

“Эрчим хүч ба хэвлэл мэдээлэл” сургалт 2024.01.01-31-ний хооронд

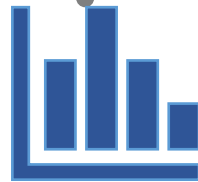
ЭХЗХ болон МЭХЗХ хамтран 210 контент үйлдвэрлэж олон нийтэд түгээсэн. 2,2 сая хүнд хүрсэн.

“Өөрчлөлтийг өөрөөсөө” нэгдсэн аяныг салбарын аяныг бүх компаниуд хэрэгжүүлж ДХЦЭХ-ний хэмжээг бууруулсан.

“Нэг дусал” радио контентын хүрээнд нийт 1100 дусал мэдээ 21 аймаг болон хүн ам ихтэй суурин газарт цацагдсан.

Хэрэглээгээ бууруулах, хэмнэх зөвлөмж бүхий масс мессежийг өвлийн оргил ачааллын саруудад түгээсэн.

ҮХХ, томоохон ААНБ-ууд өвлийн оргил ачааллын саруудад мэдээлэл түгээх аянд нэгдэж оролцсон

• Үүрэг хүлээсэн хэрэглэгч

- Эрчим хүчний салбар
- Аж үйлдвэр
- Барилга
- Бусад хэрэглэгч

МЭДЭЭЛЭЛ СУРТАЛЧИЛГААНЫ ЧИГЛЭЛЭЭР

Сурталчилгааны контент

- Нийт авсан гэрэл зураг 1,000
- Нийт постер контент 175
- Нийт видео контент 35

Гадаах сурталчилгаа (LED)

- Хугацаа: 23.12.04-24.02.08
- Давтамж: 1 өдөрт 70 удаа
- Секунд: 60 секунд

ТВ сурталчилгаа

- МҮОНРТ, Боловсрол ТВ,
- Moviebox, TV9 болон
- Бусад

Сошиал

- FB ПОСТ
- FB видео
- Reel
- Influencer

Вэб сайтын мэдээ, нийтлэл

- Ikon.mn, Ubn.mn
- Gogo.mn, бусад

Медиа, гадаа
сурталчилгаа
6.5 сая үзэлт

Видео контент

TOTAL IMPRESSION
~2,7 сая

МЭДЭЭЛЭЛ СУРТАЛЧИЛГАА - ОЛОН НИЙТЭД ТАНИУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР

Эрчим хүчний авчирдаг ая тух, бүтээмжийг илэрхийлэх зорилгоор цахилгаан, дулааныг илэрхийлсэн хоёр төрлийн маскот дүр бүтээж загварыг гаргасан.

Эрчим хүчний зохицуулах хороо
5d · 🌐

"Эрчим хүчний шимэгч"-ийг тэжээлээс нь салгаж, хэмнэлттэй хэрэглээнд нэгдээрэй.
#ЭхОрончХэмнэлт
#Tog_ooТохируулья #TogХэрэглээнийСоёл

79
254 shares

Зурган контент

TOTAL IMPRESSION
3,3 сая

	Reach	Impression	Engagement	Reaction	Share
Creative post 1	18,992	22,259	1,226	345	148
Creative post 2	33,080	40,204	2,490	754	173
TVC print 1	58,464	61,224	206	20	23
TVC print 2	44,620	63,677	2,539	405	78
TVC print 3	253,942	519,756	15,795	2,119	430
TVC	668,100	852,899	3,400	2,400	778

ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА, СЭТГҮҮЛЧДЭД ЗОРИУЛСАН СУРГАЛТ

“Эрчим хүч ба хэвлэл мэдээлэл” сэтгүүлчид, эрчим хүчний байгууллагуудын хэвлэл мэдээллийн мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах сургалт зохион байгуулах

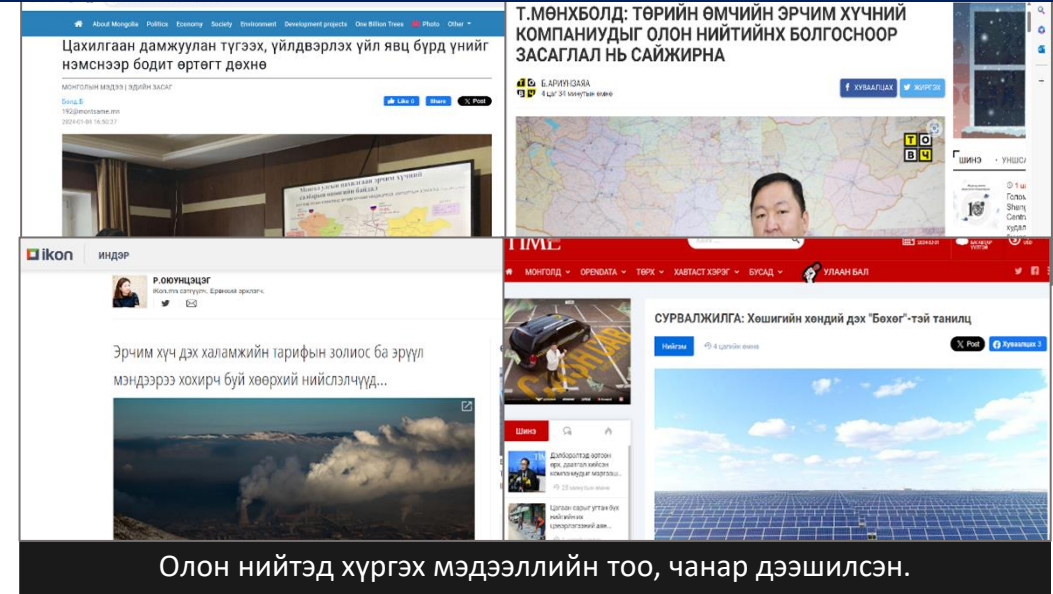

Хугацаа 2024.01.04 – 01.31

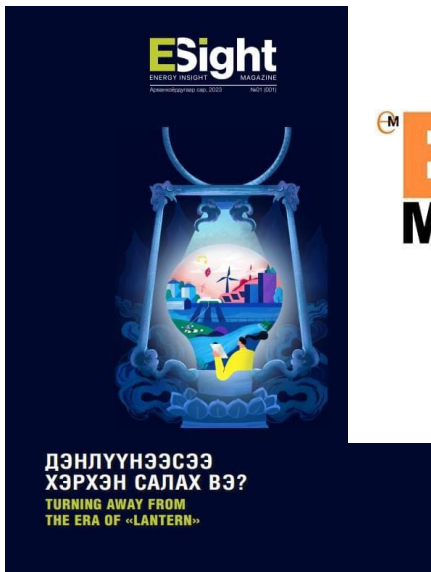
Сургалтын хэлбэр: 3 удаагийн танхимын сургалт, 1 удаагийн танилцах аялал

Оролцогчид: Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын нийт 22 хүн

Сургалтын үр дүн: Эрчим хүчний чиглэлээр сэтгүүлчдийн болон салбарын мэргэжилтнүүдийн сүлжээг үүсгэх, эрчим хүчний талаар мэргэшсэн сэтгүүлчдийг бий болгох, чадавхжуулахад эхний суурь алхам болсон.

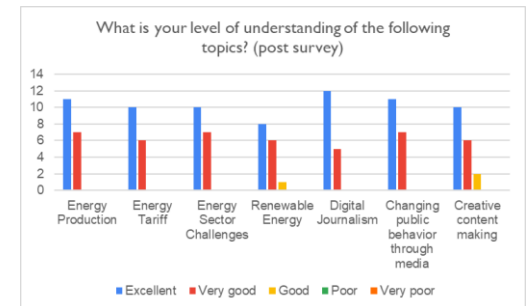
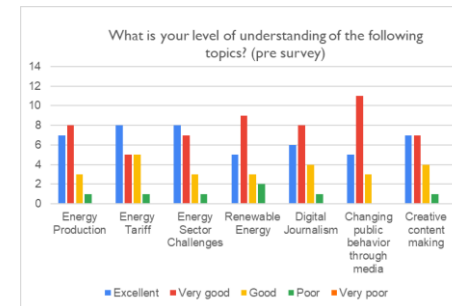

Олон нийтэд хүргэх мэдээллийн тоо, чанар дээшилсэн.

Үр дүн:

- Эрчим хүчний чиглэлээр мэдээлэл боловсруулах, түгээх, олон нийтэд хүргэх ажил эрчимжсэн.
- Эрчим хүчний салбарт шинэ сэтгүүлүүд төрөн гарсан.
- Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын харааг чиглүүлж чадсан.
- Сэтгүүлчдийн мэдлэг мэдээлэл дээшилсэн

“ЗӨВ ХЭРЭГЛЭЖ-ЗӨНДӨӨ ХЭМНЭЭ” /2023.11.13-12.15/

Нийслэлийн 8 дүүргийн ерөнхий боловсролын нийт 170 сургуулиудын бага ангийн сурагчдын дунд **“Зөв хэрэглэж-Зөндөө хэмнэе”** аяныг зохион байгуулав.

СУРГАЛТ, СУРТАЛЧИЛГААНЫ АЖЛЫН ХҮРЭЭНД АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ

Хэрэглэгч менежментийн боловсруулах, компаниудын бэхжүүлэх; талын хөтөлбөр салбарын чадавхыг

“Хэрэглэгч талын менежмент (Demand Side Management)”-ийн мэргэжилтэн бэлтгэх 5 өдрийн танхимын сургалтыг АНУ-ын ОУХА, МЭХЗХ дэмжиж Канад улсын Эрчим Хүчний Сургалтын Институт (Canadian Institute for Energy Training), эрчим хүчний зөвлөх фирм Econoleg-тай хамтран 5 өдрийн турш нийт 50 цагийн сургалтыг салбарын 30 мэргэжилтнийг хамруулсан.

ЕБС-ийн шинжлэх ухааны холбогдолтой хичээлийн агуулгад “Эрчим хүчний хэмнэлт, зохистой хэрэглээ” хичээлийг тусгуулах;

НБГ-тай хамтран 2024.2-р сард “**Эрчим хүч- зохистой хэрэглээ**” хичээлийн хөтөлбөрийн ололт, дутагдал, сайжруулах арга замыг тодорхойлох сургалтыг НЕБС-иудын сургагч багш нарын дунд зохион байгуулсан. Сургалтанд 11 сургуулийн нийт 27 сургагч багш оролцсон. Сургалтын агуулгад тусгуулахаар салбарын яаманд хандаад байна.

Салбарын ажилтнуудад эрчим хүчний хэмнэлт, үр ашиг, оргил ачааллыг бууруулах, техникийн мэдлэг олгох, чадавх бэхжүүлэх сургалт, зохион байгуулах;

Салбарын ИТА-ууд USAID-ийн Эрчим хүчний засаглал хөтөлбөрөөс зохион байгуулсан 4 удаагийн сургалтанд хамрагдсан. Мөн АНУ-ын Олон улсын хөгжлийн агентлагийн санхүүжилттэй Эрчим хүчний засаглал хөтөлбөрөөс зохион байгуулсан “**Эрчим хүчний үр ашиг, хэрэглэгч талын менежмент**” АНУ-ын туршлага судлах аялалд салбарын холбогдох чиглэлийн ажилтнууд 2023.10.16-27-ны өдрүүдэд хамрагдсан.

Эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгальд ээлтэй ногоон технологи, цахилгаан хэрэгслийн талаар үзэсгэлэн, арга хэмжээ зохион байгуулах;

Тус заалтыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд “**Инновац, сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний үр ашгийн олон улсын үзэсгэлэн, конференц**”-ийг эдгээр өдрүүдэд “Монголын эрчим хүчний засаглал хөтөлбөр”-ийн дэмжлэгтэйгээр” ЭХЯ, ЭХЗХ-ны санаачилгаар Нийслэлийн Инновац бизнес хөгжлийн газар, МҮХАҮТ болон салбарын холбогдох байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж байна.

Сэтгүүлчид, оюутнууд, цэцэрлэг, ЕБС, багш нар зэрэг зорилтот бүлгүүдэд чиглэсэн эрчим хүчний хэмнэлтийн төрөл бүрийн уралдаан зохион байгуулах;

ЭХЗХ нь НБГ-тай НЕБС-ийн бага ангийн сурагчдын дунд эрчим хүчийг зүй зохистой хэрэглэх, хэмнэх зөв хандлага, амьдралын зөв хэвшил дадлыг бий болгох, төлөвшүүлэх, эрчим хүч хэмнэх энгийн аргаас суралцах, сонирхлыг бий болгох зорилгоор “**Зөв хэрэглэж, зөндөө хэмнэе**” аяныг 2023.11.13- 2023.12.15-ны хооронд сургууль, дүүрэг, нийслэл гэсэн 3 үе шаттайгаар зохион байгуулж, НЕБ-ын **170 сургуулийн 190,000** орчим бага ангийн сурагчдыг хамрууллаа.

ДОНОР БАЙГУУЛЛАГУУДАЙ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР ХАМТРАН АЖИЛЛАЖ БУЙ ЧИГЛЭЛ

АХБ-ны Эрчим хүчний хэмнэлтийг дэмжих техникийн туслалцааны төсөл	ГОУХАН-ийн УБ хотын угсармал орон сууцны дулаан техникийн шинэчлэл төсөл	ГОУХАН-ийн “Just transition-ийг хэрэгжүүлэх эрхзүйн зөвлөгөө, шүүх байгууллагын чадавхыг сайжруулах төсөл	АНУ-ын ОУХА-ын санхүүжилттэй Монголын Эрчим хүчний засаглал хөтөлбөр
Төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ			
<ul style="list-style-type: none"> • Үүрэг хүлээсэн хэрэглэгчдэд эрчим хүчний гүйцэтгэлийн хамгийн бага стандартыг нэвтрүүлэх • Эрчим хүчний мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэх компаниудын (ESCO) үйл ажиллагаа, тулгамдаж буй асуудлуудад үнэлгээ хийх, зөвлөмж өгөх 	<ul style="list-style-type: none"> • УБ хотын угсармал орон сууцнуудыг дуллалах төслийн хүрээнд хэмнэлтийн ажлын үр дүнд хэмнэсэн эрчим хүчний хэмжээг хэмжиж, тооцож, баталгаажуулах, хяналтын тогтолцоог бий болгох, • Барилгын эрчим хүчний үр ашиг, хэмнэлтийг дэмжих урамшууллын механизмыг нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх. 	<ul style="list-style-type: none"> • Эрчим хүч хэмнэлтийн тухай хууль эрх зүйн орчныг шинэчлэх • Хууль эрх зүйн шинэчлэлтэй холбоотой дагалдан гарах журам, зохицуулалтын орчныг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх. 	<ul style="list-style-type: none"> • Эрчим хүчний аудитор, менежерийн сургалтын хөтөлбөрийг сайжруулах, шинэчлэх, олон улсын жишигт хүргэх, сургагч багшийг бэлтгэх, хүний нөөцийг чадавхжуулах • Эрчим хүчний хэрэглэгч талын менежмент хөтөлбөр боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.

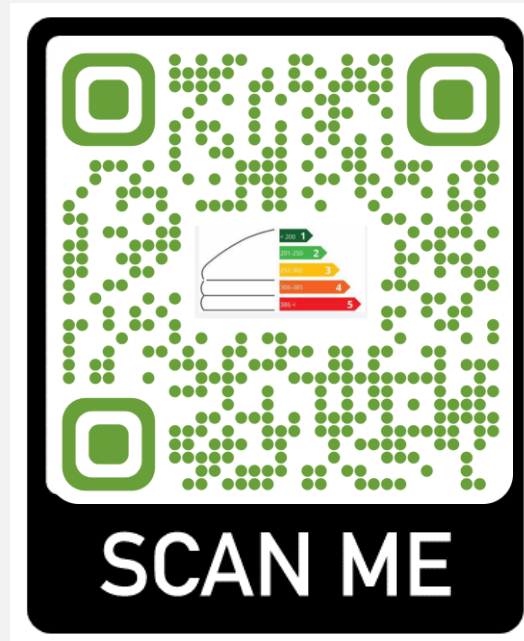

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР ЦААШИД АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

Д/д	БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОРЧНЫГ САЙЖРУУЛАХ
1	Эрчим хүч хэмнэлтийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах ажлын хэсгийг шинэчлэн байгуулах, холбогдох арга хэмжээг зохион байгуулах;
2	Ахуйн хэрэглэгчдийн оргил цагийн тариф, хэрэглээнээс хамаарсан тарифын шатлалыг нэмэгдүүлэх;
3	Дулааны тоолуурыг суурилуулах, ашиглах асуудлыг барилгын норм ба дүрэмд тусгах, халаалтын зардал хуваарилах хэрэгслийг дулааны төлбөр тооцооны системд ашиглах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;
4	Эрчим хүчний хэрэглэгч талын менежментийг сайжруулах (Demand side management program) хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

Д/д	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТЭЭР ХЭРЭГЛЭЭГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
1	Зорилтот бүлгийн хэрэглэгчдийг нарийвчлан судлах, ачааллын менежмент хийх боломжийг тодорхойлох, хэрэглэгчийн хэрэглээний менежментийг сайжруулах;
2	Оргил ачааллын үеийн хэрэглээг бууруулах арга хэмжээнд оролцож үр дүн гаргасан хэрэглэгчдийг урамшуулах боломжийг судалж, хэрэгжүүлэх;
3	Хэрэглэгчдийн оргил ачааллыг бууруулахад чиглэсэн зарлан мэдээлэх системийг хэрэгжүүлэх сайн туршлагыг судалж, нэвтрүүлэх;
4	“Тог-оо тохируулъя 17-22” нийгмийн нөлөөллийн аяны хэрэгжилтийн үр дүнг үнэлж, цаашдын алхамыг тодорхойлох, нөлөөллийн аяныг олон нийтийн оролцоог ханган үр дүнтэй зохион байгуулах;
5	“Эрчим хүчний хэмнэлтээр хэрэглээг бууруулах” арга хэмжээний хүрээнд 2024-2025 оны өвлийн их ачааллын үед авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний бэлтгэлийг хангах, ажлын хэсгийн төлөвлөгөөг нарийвчилж нэгдсэн зохион байгуулалттай хэрэгжүүлэх;

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА.

<http://erc.gov.mn>

<http://ecc.erc.gov.mn>

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН СЭХ-НИЙ ҮҮСГҮҮРЭЭС ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН ЭРЧИМ ХҮЧИЙГ ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД НИЙЛҮҮЛЭХ ЖУРАМ

МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙДЫН
ТУШААЛ

2020 оны 08 сарын 14 өдөр

Дугаар 159

Улаанбаатар хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3.5 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх журмыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2.Энэ журмыг хэрэгжүүлж, хяналт тавьж ажиллахыг Эрчим хүч, түлшний бодлогын хэрэгжилтийн газар /Б.Насантогтох/-т даалгасугай.

3.Журам шинэчлэн баталсантай холбогдуулан Эрчим хүчний сайдын 2020 оны 04 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 95 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Н.ТАВИНБЭХ

170600355

Эрчим хүчний сайдын
2020 оны 08 дугаар сарын 14-ны өдрийн
95 дугаар тушаалын хавсралт

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН СЭРГЭЭГДЭХ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮҮСГҮҮРЭЭС ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН ЭРЧИМ ХҮЧИЙГ ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД НИЙЛҮҮЛЭХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэ журмаар иргэн, хуулийн этгээд (цаашид “хэрэглэгч” гэх)-ийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрийг түгээх сүлжээнд холбох, хэрэглээнээс илүү гарсан цахилгаан эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.

1.2. Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүр (цаашид “үүсгүүр” гэх) нь цахилгаан түгээх сүлжээнд холбогдоход дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

1.2.1.суурилагдсан хүчин чадал нь энэ журмын 3.1-д заасан хүчин чадлын хязгаарын хүрээнд багтсан байх;

1.2.2.Цахилгаан эрчим хүч хэрэглэх дүрмийн 2 дугаар зүйл болон энэ журмын 1.2.3-т заасан техникийн шаардлагыг хангасны үндсэн дээр түгээх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч (цаашид “ТТЗЭ” гэх)-ээс бага оврын үүсгүүр суурилуулах тухай техникийн нөхцөл авсан байх;

1.2.3.ТТЗЭ-ийн сүлжээнд аюулгүй, зэрэгцээ ажиллах нөхцлийг хангаж, Цахилгаан эрчим хүч хэрэглэх дүрэм, Цахилгаан техникийн байгууламжийн угсралтын дүрэм, Цахилгаан техникийн байгууламжийн угсралтын аюулгүй ажиллагааны дүрэм болон барилгын стандарт, норм ба дүрэм, өгөгдсөн техникийн нөхцлийн шаардлагыг бүрэн хангасан байх;

1.2.4.хэрэглэгч нь чадлын хоёр урсгалыг тусад нь тоолж, эрчим хүчний төлбөрөө тооцоолох;

1.2.5.төлөвлөгөөт засвар үйлчилгээ болон төлөвлөгөөт бус тасралтаас үүдэн цахилгаан түгээх сүлжээ рүү холбогдсон цэгт хүчдэл тасрах үед үүсгүүр нь цэнэг хуримтлууртай бие дааж ажиллах боломжтой тохиолдолд цахилгаан түгээх сүлжээнээс бүрэн тусгаарлагдах автомат таслуурыг өөр дээрээ суурилуулсан байх;

1.2.6.дэнэг хуримтлуурын төхөөрөмжгүй үүсгүүрийн хувьд цахилгаан түгээх сүлжээ рүү холбогдсон цэгт сүлжээ талаас хүчдэлгүй болмогц үүсгүүрийн үйл ажиллагаа бүрэн зогсох буюу гэдэрэг хүчдэл өгөхгүй байх техникийн шаардлагыг бүрдүүлсэн байх;

1.2.7.үүсгүүр нь холбогдох шаардлагад нийцсэн бие даасан өөрийн газардуулах байгууламжтай байх;

1.2.8.үүсгүүрт сэргээгдэх эрчим хүчний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг итгэмжлэгдсэн лабораториар хэмжилт хийлгэж, тохирлын үнэлгээнд хамрагдсан байх.

1.3. Энэ журмыг мөрдөж эхлэхээс өмнө суурилагдсан үүсгүүр нь энэ журмын 1.2-т заасан шаардлагыг хангасан байхын зэрэгцээ бага оврын үүсгүүрийн техникийн нөхцөл авч түгээх сүлжээнд холбогдоно.

Хоёр. Талуудын эрх, үүрэг

2.1. Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн торийн захиргааны төв байгууллага нь дараах эрх, үүрэгтэй байна. Үүнд:

2.1.1.тухайн жилд түгээх сүлжээнд холбогдох боломжтой үүсгүүрийн хүчин чадлын нарийвчилсан төлөвлөгөөг энэ журмын 2.3.4-т заасан судалгаанд үндэслэн батлах.

2.2. Эрчим хүчний зохицуулах хороо нь дараах эрх, үүрэгтэй байна. Үүнд:

2.2.1.хэрэглэгчийн үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нийлүүлсэн цахилгаан эрчим хүчний тариф тогтоох, холбогдох асуудлыг зохицуулсан аргачлал боловсруулж, батлах;

2.2.2.тухайн жилд холбох боломжтой бага оврын үүсгүүрийн нийлбэр хүчин чадлын дээд хэмжээг ТТЗЭ тус бүрээр тогтоох.

2.3. ТТЗЭ нь дараах эрх, үүрэгтэй байна. Үүнд:

2.3.1.хэрэглэгчийн үүсгүүрийг түгээх сүлжээнд холбоход Цахилгаан эрчим хүч хэрэглэх дүрмийг мөрдөх;

2.3.2.бага оврын үүсгүүрийг холбуулах хүсэлтийг судлан энэ журмын 2.2.2-т заасан хэмжээг үндэслэл болгож тухайн хэрэглэгчийн үүсгүүрийн боломжит чадлыг тогтоож, техникийн нөхцөл олгох;

2.3.3.энэ журмын 1.2-т заасан шаардлагыг хангасан хэрэглэгчийн хүсэлтийг огнооны дарааллаар бүртгэлжүүлэх;

2.3.4.энэ журмын 2.2.2-т заасан хязгаарын хүрээнд өөрийн эзэмшлийн түгээх сүлжээний хүрээнд холбуулах боломжтой дэд станцын судалгааг гаргаж, эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн торийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх;

2.3.5.сэргээгдэх эрчим хүчний тоног төхөөрөмжийн техникийн аюулгүй ажиллагаа, сүлжээ рүү гэдэрэг хүчдэл өгөхгүй байх нөхцөл, техникийн нөхцлийн шаардлагыг хангасан эсэхийг тогтоох зорилгоор сүлжээнд холбохын өмнө техникийн мэргэжлийн комисс ажиллуулах;

2.3.6.түгээх сүлжээнд засвар үйлчилгээ хийх зорилгоор хэрэглэгчийг хүчдлээс чөлөөлөх шаардлагатай тохиолдолд энэ тухай хэрэглэгчид 24 цагийн өмнө урьдчилан мэдэгдэх;

2.3.7.түгээх сүлжээнд холбогдсон үүсгүүрийн мэдээллийг жил бүр гаргаж, Диспетчерийн үндэсний төв болон холбогдох бусад газруудад хүргүүлэх;

2.3.8.түгээх сүлжээнд хэрэглэгчийн үүсгүүрийг холбоход шаардагдах баримт бичгийн жагсаалтыг өөрийн байгууллагын цахим хуудсанд байршуулах;

2.3.9.хэрэглэгчийн үүсгүүрийг түгээх сүлжээнд холбоход хүсэлт судлах, техникийн нөхцөл олгох, техникийн нөхцлийн дагуу холбох үйлчилгээ үзүүлэх төлбөрийг иргэн, хуулийн этгээдээс авах;

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН СЭХ-НИЙ ҮҮСГҮҮРЭЭС ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН ЭРЧИМ ХҮЧИЙГ ТҮГЭЭХ СҮЛЖЭЭНД НИЙЛҮҮЛЭХ ЖУРАМ

2.3.10.хэрэглэгчтэй байгуулсан Цахилгаан эрчим хүчээр хангах гэрээнд энэ журмын хүрээнд өөрчлөлт оруулах, өөрчлөлтийг цуцлах;

2.3.11.болзошгүй осол, авариаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор урьдчилан мэдэгдэхгүйгээр хэрэглэгчийн үүсгүүрийг сүлжээнээс салгах.

2.4. Хэрэглэгч нь дараах эрх, үүрэгтэй байна. Үүнд:

2.4.1.энэ журмаар тогтоосон суурилагдсан хүчин чадлын хязгаарт багтсан үүсгүүрийг суурилуулах;

2.4.2.олон улсын IEC61730-1, IEC61730-2 стандартын шаардлага хангасан нарны цахилгаан эрчим хүчний үүсгүүр, IEBE1547/IEC61000-3-15/IEC62116 стандартын шаардлага хангасан инвертерийг тус тус суурилуулах;

2.4.3.өөрийн хэрэглээнээс илүү гарсан эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх;

2.4.4.цахилгаан эрчим хүчний оргил ачааллын үед эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх зорилгоор үүсгүүрийг цэнэг хураагууртай суурилуулж болох бөгөөд энэ тохиолдолд 3 шатлалт тарифт тоолуур ашиглах;

2.4.5.Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа MNS 1778:2007 үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан цахилгаан эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх;

2.4.6.түгээх сүлжээ талаас хүчдэлгүй болсон тохиолдолд үүсгүүрээс түгээх сүлжээ рүү хүчдэл өгөхгүй байх техникийн болон зохион байгуулалтын арга хэмжээг авах;

2.4.7.энэ журмын 2.4.6-д заасан арга хэмжээний зардлыг дангаараа хариуцах;

2.4.8.түгээх сүлжээ талаас хүчдэлгүй болсон тохиолдолд ТТЗЭ-ийн зөвшөөрөлгүйгээр үүсгүүрээс хүчдэл өгснөөс үүдэж аливаа этгээдэд учирсан осол, авариа, хохирлыг дангаараа хариуцах;

2.4.9.энэ журамд заасан техникийн шаардлага хангасан үүсгүүр, инвертер, тоолуур болон бусад дагалдах төхөөрөмжийг худалдан авах, суурилуулах, түгээх сүлжээнд холбогдоход гарах зардлыг бүрэн хариуцах;

2.4.10.үүсгүүрээс холболтын цэг хүртэлх тоноглолын аюулгүй ажиллагаа, засвар үйлчилгээ, гэмтэл, саатлыг засварлах зардлыг хариуцаж, ашиглалт, аюулгүй ажиллагаатай холбоотой тэдгээрээс үүдэн гарах хариуцлагыг хүлээх;

2.4.11.байгаль орчинд сөрөг нөлөө бүхий тоног төхөөрөмжүүдийн ашиглалтын хугацаа дууссан тохиолдолд зохих байгууллагад мэдэгдэж, Хог хаягдлын тухай хуулийн дагуу арга хэмжээ авч шийдвэрлэх.

2.5. Хэрэглэгч нь энэ журмын 2.4.9-д заасан тоног төхөөрөмжийн угсралт, засвар, үйлчилгээг тусгай зөвшөөрөл (ТЗ-1.1 болон түүнээс дээш)-тэй хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлнэ.

2.6. Диспетчерийн үндэсний төв нь нэгдсэн сүлжээний горим, тооцоо, реле хамгаалалт, автоматикийн тооцоог хийхдээ хэрэглэгчийн бага оврын үүсгүүрээс түгээх сүлжээнд нөлөөлөх нөлөөллийг харгалзан үзнэ.

Гурав. Үүсгүүрийн хүчин чадал, техникийн шаардлага

3.1. Хэрэглэгч нь дараах хүчин чадлын хязгаарын хүрээнд өөрийн эрчим хүчний хэрэглээний хязгаарт багтааж үүсгүүр суурилуулах боломжтой. Үүнд:

Хэрэглэгчийн ангилал	Хүчин чадал /кВт/
Иргэн	20 хүртэл
Хуулийн этгээд	техник нөхцлөөр тогтоосон чадлын 50 хувиас хэтрэхгүй

3.2. Хэрэглэгч нь үүсгүүрийг зөвхөн өөрийн хэрэгцээнд ашиглах зорилгоор түгээх сүлжээнээс тусгаар бие даасан хэлбэрээр ажиллуулж болно.

3.3. Бүх үүсгүүр түгээх сүлжээний 0.4 кВ-ын хүчдлийн түвшинд холбогдоно.

3.4. Үүсгүүрээс түгээх сүлжээний холболтын цэг хүртэлх шугаманд тавигдах хамгаалах хэрэгслийн тавил тооцоог ТТЗЭ-д бүртгүүлнэ. Шаардлагатай тохиолдолд реле хамгаалалт, автоматикийн сонголт, тавилын тооцоог ТТЗЭ-ээр гүйцэтгүүлнэ.

3.5. ТТЗЭ нь үүсгүүрээс нийлүүлэх эрчим хүчний чанарт энэ журмын 2.4.5-д заасан стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэх талаар хараат бусаар дүн шинжилгээ хийлгэх, зөрчилтэй тохиолдолд стандартын шаардлагыг хангуулах арга хэмжээ авна.

Дөрөв. Цахилгаан эрчим хүчээр хангах гэрээнд өөрчлөлт оруулах

4.1. ТТЗЭ нь иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулсан Цахилгаан эрчим хүчээр хангах гэрээнд хэрэглэгчийн үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн цахилгаан эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлдэгтэй холбоотой зохих өөрчлөлтийг оруулна.

4.2. Энэ журмын 4.1-д заасан гэрээнд дараах асуудлыг тусгана. Үүнд:

4.2.1.үүсгүүрийн туршилт;

4.2.2.хэрэглэгчийн нийлүүлэх цахилгаан эрчим хүчний хэмжээ;

4.2.3.энэ журмын 2.2.1-д заасан аргачлалтын дагуу хэрэглэгчийн нийлүүдсэн цахилгаан эрчим хүчийг хэрэглэсэн цахилгаан эрчим хүчээс хасч тооцох нөхцөл;

4.2.4.техникийн нөхцөл;

4.2.5.баглагдсан ажлын зураг;

4.2.6.техникийн комиссын акт;

4.2.7.үүсгүүрийн ашиглалт, засвар;

4.2.8.тоолуур, хэмжих хэрэгсэлд тавигдах шаардлага;

4.2.9.реле хамгаалалт, автоматикийн төхөөрөмж;

4.2.10.холбогдох бусад асуудал.

4.3. Цахилгаан эрчим хүчээр хангах гэрээнд өөрчлөлт оруулсны дараа иргэн, хуулийн этгээд нь сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс өөрийн хэрэглээнээс илүү гарсан эрчим хүчийг түгээх сүлжээнд нийлүүлэх, хэрэглэх эрхээр хангагдана.

4.4. Гэрээг аль нэг тал нь хүчингүй болгохоос бусад тохиолдолд гарын үсэг зурж баталгаажуулснаас хойш иргэнтэй 3 жил, хуулийн этгээдтэй 5 жилийн хугацаатай байгуулна.

Тав. Хяналт, хариуцлага

5.1. Энэ журмын биелэлтэд эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, мэргэжлийн хяналтын байгууллага, сэргээгдэх эрчим хүчний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит мэргэжлийн байгууллага, ТТЗЭ хяналт тавина.

5.2. Үүсгүүрээс инвертерийн гаргалгаа хүртэлх угсралт, суурилуулалтын ажилд сэргээгдэх эрчим хүчний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит мэргэжлийн байгууллага, ТТЗЭ тус тус хяналт тавьж ажиллана.

5.3. Энэ журмыг зөрсөн гэм буруутай этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн болон захиргааны хариуцлага хүлээлгэсэн эсэхийг үл харгалзан учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ.

5.4. Талууд хоорондоо зөвшилцөн шийдвэрлэж чадаагүй цахилгаан эрчим хүчний хангамж, хэрэглээтэй холбогдсон маргааныг Эрчим хүчний зохицуулах хороо шийдвэрлэнэ. Энэ шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл шүүхэд гомдлоо гаргана.

---ooOoo---